

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA REGIONÁLNÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIKY

Sociální a ekonomické rozdíly uvnitř společenství ASEAN

Social and Economics Disparities of the ASEAN members

Student: Markéta Kičmerová

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Ivan Šotkovský, Ph.D.

Ostrava 2010

Zadání bakalářské práce

Student: **Markéta Kičmerová**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202R040 Regionální rozvoj**
Téma: **Sociální a ekonomické rozdíly uvnitř společenství ASEAN**
Social and Economics Disparities of the ASEAN Members

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Obecná charakteristika Sdružení národů jihovýchodní Asie
3. Sociální rozdíly uvnitř integrace ASEAN
4. Ekonomické možnosti rozvoje členů sdružení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ADAMCOVÁ, L.; GOMBALA, I. *Regionální ekonomická integrace v Asii, Africe a Latinské Americe*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2001. 117 s. ISBN 80-245-0152-X.

ŠOTKOVSKÝ, I. *Hospodářská geografie*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, 2002. 248 s. ISBN 80-248-0066-7.

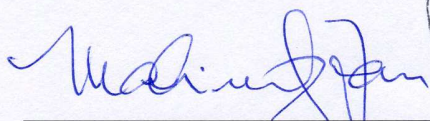
VAVROUŠKOVÁ, S.; BEČKA, J.; HOLMAN, J.; MARKOVÁ, D. *Náboženství a společnost v jižní a jihovýchodní Asii*. Tradice a současnost. 1. vyd. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2005. 355 s. ISBN 80-85425-57-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Ivan Šotkovský, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

Ing. Jan Malinovský, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě, dne 7. května 2010

.....

podpis studenta

Děkuji panu RNDr. Ivanu Šotkovskému, Ph.D. za vedení, vstřícný přístup a poskytnutí námětů, cenných rad a připomínek při tvorbě této bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod	6
2	Obecná charakteristika Sdružení národů jihovýchodní Asie.....	8
2.1	Vznik organizace ASEAN.....	11
2.2	Historie organizace ASEAN.....	11
2.3	Cíle organizace	13
2.4	Organizační struktura	15
2.5	Instituce ASEAN	16
3	Sociální rozdíly uvnitř integrace ASEAN.....	18
3.1	Populace a rozmístění obyvatelstva.....	19
3.2	Ukazatele populačního vývoje.....	25
4	Ekonomické možnosti rozvoje členů sdružení	28
4.1	Váha jednotlivých sektorů hospodářství v členských zemích ASEAN.....	30
4.2	Vývoj základních makroekonomických ukazatelů.....	34
4.3	Struktura zahraničního obchodu členských zemí ASEAN.....	37
4.3.1	Spolupráce zemí ASEAN se zeměmi Evropské unie.....	39
5	Závěr	41
	Seznam použité literatury	43
	Seznam zkratk	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	

1 Úvod

V jihovýchodní Asii se nachází celkem 11 zemí, které jsou až na jedinou, součástí tzv. „Sdružení národů jihovýchodní Asie“ – ASEAN. Tyto země, představující především světovou, dynamicky se rozvíjející obchodní organizaci se pro letošní školní rok staly hlavním předmětem mého studijního zájmu. Není snadné zhodnotit všechny aspekty rozvoje tohoto regionu v jeho široké rozmanitosti, ale pokusím se o to.

Znalost světa z makroregionálního pohledu je pro mě již několik let perspektivní oblastí pro studium. Proto se zaměřím na toto téma s upřímným zájmem, který ve mně toto sdružení národů probouzí. Primárně se v této bakalářské práci zabývám ASEANem jako ekonomickou integrací a až v další řadě jako organizací sociálního, bezpečnostního, politického a prostorového charakteru. Důvodem toho je hlavně fakt, že ASEAN je především ekonomickou asociací.

Proč jsem si vybrala pro svou práci právě těchto deset zemí (Brunej, Kambodža, Indonésie, Laos, Malajsie, Myanmar, Filipíny, Singapur, Thajsko, Vietnam) sdružených pod názvem ASEAN? Pro mě jako Evropanku je makroregion jihovýchodní Asie velice atraktivní. Řekla bych, že dostatečně vzdálený na to, aby dokázal vzbudit hlubší zájem. Už jenom pojmy jako „asijský tygr“, „asijský drak“, „zlatý trojúhelník“ navozují představu dynamicky se rozvíjejících ekonomik. Ve své práci se pokouším o objektivní hodnocení této skutečnosti. Dále se nabízí otázka, proč jsem si vybrala jako ústřední téma své práce sdružení ASEAN a ne celý makroregion jihovýchodní Asie. Z pohledu ekonomického rozvoje považuji za významné, že je organizací, která má své konkrétní cíle, která spolupracuje se spojenými státy Americkými a Evropskou unií. Vznikla jen deset let po ustanovení Evropského hospodářského společenství, jež bylo přímým předchůdcem Evropské unie. Má mnohaletou historii a hlavně je aktuální záležitostí, která bude bezesporu diskutovanou ještě řadu let. Věřím, že ekonomický význam společenství ASEAN dále poroste. Abychom mohli hovořit o ASEANu jako o organizaci sdružující všechny země jihovýchodní Asie, musela by být jejím členem také jedenáctá země regionu a tou je Východní Timor.

V květnu 2002 se Východní Timor zbavil své závislosti na Indonésii a stal se nezávislým státem pod názvem Timor Leste. Od roku 2006 se i tento stát uchází o členství v organizaci ASEAN. Zatím však členem asociace není.

Ve své bakalářské práci se organizací ASEAN zabývám jednak jako celkem a jednak jejími jednotlivými zeměmi jako autonomními jednotkami.

Je zajímavé vnímat rozdíly mezi jednotlivými státy a zároveň hodnotit organizaci jako celek, jež hraje klíčovou roli minimálně ve svém regionu.

Makroregion zahrnuje pestrou škálu různorodých zemí s různým stupněm rozvoje v oblasti ekonomické, sociální a demografické. Rozdíly mezi jednotlivými členy jsou v některých případech opravdu markantní. Ať už se jedná o bohatý Singapur nebo chudou Kambodžu či Myanmar.

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit rozvojové, ekonomické a sociální možnosti a odlišnosti ekonomického seskupení „Sdružení národů jihovýchodní Asie“ (ASEAN). Vedlejším cílem bakalářské práce je podat základní informace o organizaci ASEAN (jejím vzniku, historii, o cílech asociace, organizační struktuře a vývoji organizace).

2 Obecná charakteristika Sdružení národů jihovýchodní Asie

Sdružení národů jihovýchodní Asie¹ je regionální mezinárodní organizace zahrnující státy ležící na východní polokouli.

Jedná se o území rozkládající se jižně od Číny a východně od Indie. Tento subregion Asie leží na místě, kde se střetávají geologické desky, což má za následek častou vulkanickou a seismickou činnost. Skládá se ze dvou geografických sekcí, asijské pevniny a souostroví jižně od ní.

V rámci ASEAN rozeznáváme tyto státy:

- Brunej,
- Kambodža,
- Indonésie,
- Laos,
- Malajsie,
- Myanmar,
- Filipíny,
- Singapur,
- Thajsko,
- Vietnam.

V příloze č. 1 jsou vyobrazeny vlajky všech deseti států.

Integrace, z latiny *integer*, znamená celý, úplný. Jde o proces scelování. Specificky může toto slovo označovat ekonomickou integraci, kdy se jedná o odstraňování obchodních bariér a podporu ekonomické spolupráce. Regionální integrací se státy snaží o růst meziregionální spolupráce a odstraňování napětí mezi regiony. Sociální integrace znamená budování soudržné společnosti. V rámci politické integrace se jedná o politické sjednocování a centralizaci moci.

¹ Termín „Jihovýchodní Asie“ se zřejmě poprvé objevuje kolem roku 1840 v pracích amerického cestovatele Howarda Malcoma a pak až po první světové válce v německé literatuře. Běžně se začal používat teprve v závěru druhé světové války.

ASEAN spolupracuje se všemi důležitými státy světa. A to v rámci dohod APEC (Asijsko-pacifické hospodářské společenství), AANZFTA (Dohoda o zřízení ASEAN-Australské - Novo Zélandské zóny volného obchodu), UABC (Obchodní shromáždění Spojených států a ASEAN), AAECF (ASEAN - Australský hospodářský program) a mnohých dalších. ASEAN rovněž spolupracuje s dalšími mezinárodními organizacemi, jako je Evropská unie nebo Organizace spojených národů, se kterými vytvořila mnohé společné orgány.

Tab. 2: Vybrané velikostní znaky zemí sdružení ASEAN.

Členské země	Rozloha [km ²]	Délka hranic [km]			Počet obyvatel [KS roku 2009]	Hustota zalidnění [ob./km ²]	Tk
		vnitrozemská	pobřežní	D _H celkem			
Brunej	5 765	381	161	542	388 190	68	0,50
Kambodža	181 035	2 572	443	3 015	14 494 293	80	0,50
Indonésie	1 890 754	2 830	54 716	57 546	240 271 522	122	0,08
Laos	236 800	5 803	0	5 803	6 834 942	25	0,30
Malajsie	330 257	2 669	4 675	7 344	25 715 819	81	0,28
Myanmar	676 577	5 876	1 930	7 806	48 137 741	72	0,37
Filipíny	300 000	0	36 289	36 289	97 976 603	293	0,05
Singapur	697	0	193	193	4 657 542	6 343	0,48
Thajsko	513 254	4 863	3 219	8 082	65 905 410	125	0,31
Vietnam	330 363	4 639	3 444	8 083	86 967 524	263	0,25
ASEAN celkem	4 465 502				591 349 586	747	

Zdroj: různá data, vlastní provedení.

Pozn.: Za hustotu zalidnění jsou uvedena data roku 2007.

Celková rozloha členských zemí v rámci sdružení ASEAN zabírá 4 465 502 km² plochy, což je 10% z celkové rozlohy Asie a 2,9% světové souše.

Indonésie patří svou rozlohou do velikostních skupin mezi státy velké. Myanmar a Thajsko mezi státy středně velké. Vietnam, Malajsie, Filipíny, Laos a Kambodža se řadí mezi státy středně malé, Brunej a Singapur mezi velmi malé státy. Singapur má tedy nejmenší podíl na rozloze. Jsou to necelé dvě desetiny procenta na celkové rozloze, kterou integrace zaujímá. Indonésie se svým vysokým počtem obyvatel je řazena, podle velikostní skupiny lidnatosti, mezi státy vysoce lidnaté. Nadprůměrně lidnatými státy jsou Filipíny, Vietnam a Thajsko. Středně lidnaté státy jsou Myanmar a Malajsie. Málo lidnatým státem je Kambodža. Mezi velmi málo lidnaté státy patří Laos, Singapur a Brunej. Nejméně obyvatel má Brunej a přesto není nejmenším státem.

Nejnižší hustotu zalidnění má stát Laos. Obývané jsou úrodné nížiny v povodí Mekongu kolem hlavního města Vientiane. Přibližně 85% obyvatelstva žije na venkově. Nej hustěji

zalistněný je ostrovní stát Singapur, kde se na malé rozloze vyskytuje koncentrované množství obyvatelstva. Jeho rozloha se postupně zvětšuje zasypáváním částí přilehlého mořského dna. Za posledních 14 let se rozloha zvětšila přibližně o 10%.

Oblast jihovýchodní Asie dělíme na část poloostrovní a část ostrovní. Do poloostrovní části patří poloostrov Zadní Indie a Malajský poloostrov, k ostrovní části řadíme Filipíny, Velké Sundy a Malé Sundy.

Ukazatel teritoriální kompaktnosti (T_K) posuzuje územní celistvost státu.

Ukazatel se počítá podle následujícího vzorce, jehož základní tvar je tento:

$$T_K = \frac{O}{D_H}$$

Za obvod dosadíme výslednou rovnici, dostaneme následující vztahy:

$$T_K = \frac{2 \cdot \pi \cdot r}{D_H}$$

A dále po dosazení za poloměr ze vzorce pro výpočet plochy:

$$T_K = \frac{2 \cdot \sqrt{\pi \cdot S}}{D_H}^2$$

Pro $T_K \in (0,1)$, kde S je rozloha státu a D_H délka hranic.

Hodnoty ukazatele teritoriální kompaktnosti blížící se k jeho maximu představují příklad narůstání územní kompaktnosti státu. Naopak hodnoty, které se blíží jeho minimu, jsou příkladem územní nekompaktnosti.

Z vypočtených hodnot můžeme státy ASEAN zařadit do jednotlivých stupňů kompaktnosti, kterých rozlišujeme pět.

- Nekompaktní (do 0,2),
- Slabě kompaktní (0,21 až 0,40),
- Středně kompaktní (0,41 až 0,60),
- Nadprůměrně kompaktní (0,61 až 0,80),
- Vysoce kompaktní (nad 0,81).

Filipíny a Indonésie patří mezi státy nekompaktní.

Vietnam mezi státy slabě kompaktní stejně jako Malajsie, Laos, Thajsko a Myanmar.

Singapur, Brunej a Kambodža se svou celistvostí řadí mezi státy středně kompaktní.

² Šotkovský, I. (2002)

2.1 Vznik organizace ASEAN

Sdružení států jihovýchodní Asie vzniklo 8. srpna 1967 v Bangkoku a Thajsku. Pět států se dohodlo na založení sdružení ASEAN i po několika neúspěšných pokusech o vytvoření ekonomické a kulturní spolupráce v regionu. Sídlem této organizace je Jakarta v Indonésii. Mluví se zde 14 oficiálními jazyky.

Do Sdružení států jihovýchodní Asie zatím patří celkem deset států, které do něj však nevstoupily najednou, ale byly přijímány postupně. Indonésie, Malajsie, Filipínská republika, Singapur a Thajsko jsou zakládajícími členy ASEAN. Jsou v organizaci již od roku 1967. Postupně byli přijímáni další členové. V roce 1984 přistoupila Brunej a v roce 1995 Vietnam. Státy Laos a Barma přistoupily v jednom roce zároveň, a to v roce 1997. Zatím posledním státem, který se stal členem integrace ASEAN je Kambodža.

Mapa č. 2.1: Členské země v rámci ASEAN.

Zdroj: <http://thailand-business-news.com/news/featured/5425-thai-prime-minister-confident-nodisruptions-during-asean/>, vlastní úprava.

2.2 Historie organizace ASEAN

Ještě před vznikem Sdružení států jihovýchodní Asie existovala v dané oblasti organizace s názvem Sdružení jihovýchodní Asie (ASA), jejími členy byly Malajsie, Filipíny

a Thajsko. Působila však jen dva roky, v letech 1961 až 1962. Další určitou předchůdkyní ASEAN byla Jihoasijská integrace (SAI). Ta spojovala Filipíny, Thajsko a Indonésii, udržela se jen jeden rok (1963) a také se pokoušela o vytvoření zóny volného obchodu.

Mnohé narůstající hrozby, jako byla čínská kulturní revoluce, vietnamská válka či ekonomická nestabilita regionu, podnítily aktivní regionální kooperaci. Právě zmíněná vietnamská válka, resp. hrozba jejího přesahu do ostatních zemí regionu nakonec vedla až k uzavření Bangkotské deklarace, která vyřešila tehdejší sporné otázky (mj. územní spory Indonésie a Malajsie nebo odtržení Singapuru od Malajsie) a umožnila tak vznik organizace ASEAN. Smlouva neomezovala organizaci v počtu členů. Dokonce zazněla přání o vzniku tzv. ASEANské desítky (Vision of ASEAN 10), kdy se do organizace mělo postupně zapojit všech deset regionálních mocností. Organizace byla původně sestavena pouze na základě politické spolupráce. Už v počátcích však státy navázaly spolupráci částečně také v bezpečnostní oblasti, což mohlo být způsobeno zejména válkou ve Vietnamu a další eskalací konfliktů v Kambodži a Laosu. Zároveň se v této době začal tvořit nejen prvek pozdější ekonomické spolupráce, ale započal i proces rozšiřování integrace.

V roce 1984 vstoupila do integrace Brunej. Na další rozšíření integrace čekala až do konce studené války. V devadesátých letech se rozšiřování integrace stalo jedním z hlavních cílů ASEAN a v roce 1995 přistoupil jeden z nejvýznamnějších aktérů jihovýchodní Asie, Vietnamská socialistická republika. Při příležitosti 30. výročí vzniku asociace měly být přijaty tyto tři nové státy: Laos, Barma a Kambodža. Nakonec však do organizace vstoupily, kvůli eskalaci napětí a násilí v Kambodži v neklidných letech po postavení „Rudých Khmérů“ mimo zákon, jen dva státy. A tímto krokem se v roce 1997 ASEAN rozšířil o Laos a Barmu.

Stav v Kambodži se podařilo poměrně uklidnit až po pomoci ASEANu. Po tomto uklidnění byla Kambodža přijata do Sdružení států jihovýchodní Asie. Zbytky „Rudých Khmérů“ se vzdaly a země se mohla vydat na cestu k obnově. Stalo se tak v roce 1999 a naplnily se rovněž i vize o vzniku ASEANské desítky.

Od roku 2006 se také jedenáctý stát jihovýchodní Asie ucházel o členství v organizaci ASEAN. Byl jím Východní Timor, stát, který se zbavil závislosti na Indonésii. V této době je nezávislým ostrovním státem.

2.3 Cíle organizace

V této podkapitole se podíváme na cíle organizace ASEAN. Tak jak byly popsány v Bangkotské deklaraci, v základním dokumentu Sdružení států jihovýchodní Asie.

Jsou to tyto cíle:

1. Urychlit ekonomický růst, sociální pokrok a kulturní rozvoj.
2. Podporovat mír a stabilitu v oblasti.
3. Podporovat aktivní spolupráci v objektech společného zájmu v oblasti ekonomické, sociální, kulturní, technické, vědecké a administrativní.
4. Zajistit pomoc každému z členů při budování výzkumných a výukových institucí.
5. Intenzivněji spolupracovat na sjednocení zemědělství, průmyslu a obchodu a zajistit zvýšení životního standardu obyvatel.
6. Podporovat odborný zájem o jihovýchodní Asii.
7. Udržovat úzké a výhodné obchodní spolupráce s existujícími mezinárodními a regionálními organizacemi s podobnými cíly a podporovat i jejich vzájemnou spolupráci.

Organizace zároveň deklarovala princip nevměšování se do záležitostí členských států. Tento princip jí tak ovlivňoval, že v praxi po mnoho let docházelo ke kooperaci prakticky jen v odvětvích, v nichž se očekával konsensus před zahájením jednání.

V deklaraci o shodě členů ASEAN (Declaration of ASEAN Concord), která byla podepsána 24. 2. 1976 v Bali v Indonésii, přibýly mimo další, dva velmi důležité cíle:

1. Eliminace chudoby, hladu, nemocí a ngramotnosti.
Tento cíl se stal v roce 1976 primárním cílem ASEAN.
2. Stabilita každého členského státu je esenciálním prvkem mezinárodního míru a bezpečnosti, proto se státy usnesly, že budou eliminovat hrozby převratu a narušení vnitřní stability. Státy posílí pružnost a rychlost reakce jak na národní úrovni, tak na úrovni celé organizace.

V roce 1997 vydaly zúčastněné státy zprávu - Vize do roku 2020, která se pokouší o maximální liberalizaci aspektů ekonomického charakteru. Členské státy v ní vytyčily kromě několika dalších tyto cíle:

1. Udržet regionální makroekonomickou a finanční stabilitu.
2. Rozšířit ekonomickou integraci a spolupráci v důsledku plné účasti v Zóně volného obchodu ASEAN (AFTA, liberalizace obchodu se službami, podpory subregionální obchodní spolupráce a liberalizace finančního sektoru).
3. Podpořit kooperaci v energetické hospodárnosti a v udržování přírodních zdrojů (zemní plyn, ropa, voda), včetně podpoření užití nových a obnovitelných energetických zdrojů. Dále zajistit účinné hospodaření s potravinami a s nerostnými surovinami.

Posledním opravdu důležitým dokumentem zabývajícím se cíly organizace ASEAN je II. deklarace o shodě členů ASEAN (Declaration of ASEAN Concord II). Ta byla podepsána 7. 10. 2003 v Bali v Indonésii a je jednoznačně nejdůležitější v souvislosti s bezpečnostními zájmy integrace. Jsou v ní obsaženy tyto zásadní body:

1. Bude vytvořena Společnost států ASEAN, která bude založena na těchto třech pilířích: politicko-bezpečnostní spolupráce (ASC, ASEAN Security Community), ekonomická spolupráce (AEC, ASEAN Economic Community) a socio-kulturní spolupráce (ASCC, ASEAN Socio-cultural Community). V rámci „ASEAN Community“ je prosazováno mírové řešení sporů, kooperace, politická, kulturní a další integrace. Veškeré spory mají být řešeny tak, aby neporušovaly Chartu OSN a aby při nich nedošlo k eskalaci násilí. Hlavním nástrojem pro zajišťování regionální bezpečnosti se má stát ASEAN Regionální fórum.
2. Klíčovým kódem pro vedení vládních vztahů mezi členskými zeměmi je Smlouva o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii (TAC, The Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia).

Všechny popsané cíle se ASEAN snaží dosáhnout také pomocí smluv a spolupráce s partnery mimo oblast jižní a východní Asie, např. se Spojenými státy americkými a Evropskou unií. Přirozeně ASEAN používá nástroje k vytváření smluv a deklarací v rámci regionu zúčastněných států.

Na konci této podkapitoly je třeba ještě krátce pohovořit o dvou vysoce důležitých smlouvách. Tou první je Deklarace o zóně míru, svobody a neutrality, podepsaná 27. listopadu 1971 v Kuala Lumpur v Malajsii. Zakládající členské státy se zde dohodly, že oblast JVA se stane zónou míru, svobody a neutrality, bez jakéhokoliv vlivu mimoregionálních mocností. Ostatní jihovýchodoasijské státy by měly pracovat na rozšíření této zóny, která přispívá k solidaritě mezi státy, posiluje státy a vylepšuje vztahy mezi nimi.

Druhou smlouvou je Dohoda o vytvoření jihovýchodoasijské zóny bez jaderných zbraní, podepsaná 15. 12. 1995 v Bangkoku v Thajsku. V této smlouvě se státy zavazují, že nebudou rozmísťovat, vyrábět, testovat, skladovat ani přechovávat jaderné zbraně nikde na území členských států ASEAN a ani na území tzv. Závislých ekonomických zón. V této smlouvě se zakazuje rozmístění na zemi, ve vzduchu, ve vodě, v podzemí či ve vesmíru. Smlouva jistým způsobem navazovala na smlouvu předchozí, a zdůrazňovala její přednosti svými principy. ASEAN pomocí druhé smlouvy dokládá svůj eminentní zájem na globálním jaderném odzbrojení a chce se na něm nutně účastnit. Zároveň se smlouvou snaží ochránit region před znečištěním životního prostředí a před rizikem plynoucím z přechovávání radioaktivních a toxických materiálů. Tato smlouva byla zapojena do systému multilaterální Smlouvy o nešíření jaderných zbraní a významně tak přispívá k její účinnosti a k boji s růstem počtu zbraní hromadného ničení. Jihovýchodoasijská zóna bez jaderných zbraní se stala čtvrtou zónou z celkem pěti existujících zón.

2.4 Organizační struktura

Summit ASEAN

Summit ASEAN je nejvyšším a nejdůležitějším orgánem organizace. V rámci něj se setkávají nejvyšší představitelé vlád jednotlivých zemí a rozhodují v hlavních otázkách vývoje organizace. Summit byl v minulosti svoláván jednou za tři roky a v současné době je svoláván každý rok. První se uskutečnil v roce 1976 a zatím poslední v listopadu roku 2007 v Singapuru. Tento summit byl v pořadí již třináctý. V období mezi oficiálními summity může dojít také k tzv. neformálnímu summitu. Ten řeší akutní a důležité otázky, které je třeba neodkladně řešit v době mezi konáním summitů oficiálních.

Setkání ministrů

Setkání ministrů se konají každoročně. Nejde jen o setkání ministrů zahraničních věcí, ale o setkání ministrů všech ministerstev. Ministři zahraničních věcí však, pokud je třeba,

jednají i v období mezi oficiálními setkáními. K setkání ministrů zahraničních věcí členských zemí ASEAN dochází již od roku 1967 a jejich vedení rotuje mezi jednotlivými zeměmi.

Ústřední sekretariát

Ústřední sekretariát je vlastně forma stálé komise, která má na starosti běžnou agendu organizace a rozhoduje o méně závažných úkolech. Sídlí v Jakartě v Indonésii a skládá se ze zástupců jednotlivých zemí. V jejím čele stojí Generální tajemník. Ten je volen na pětileté období a jeho prací je navrhování, řízení a uvádění aktivit organizace do praxe. O těchto aktivitách se rozhoduje na Summitu nebo na Setkání ministrů. Generálním tajemníkem musí být zvolen někdo, kdo svou prací dlouhodobě přispívá k existenci a funkci ASEAN, současným Generálním tajemníkem je Surin Pitsuwan z Thajska. Do funkce nastoupil v lednu 2008 a vystřídal tak dosavadního Generálního tajemníka Ong Keng Yonga ze Singapuru.

Národní sekretariát

Nachází se v každé ze členských zemí a vykonává podobný druh práce jako Ústřední sekretariát, samozřejmě na nižší úrovni.

Komise

Komise jsou prakticky nejnižší články agendy ASEAN. Starají se o jednu jasně stanovenou oblast, jako jsou např. životní prostředí, práce, zdraví, obchod apod. Tyto komise lze dále rozdělit na subkomise a různé expertní nebo pracovní skupiny.

2.5 Instituce ASEAN

Bezpečnostní komunita ASC - ASEAN

„Bezpečnostní komunita ASEAN“ se zaměřuje na zajištění mírového soužití států v regionu a na životě v právním, demokratickém a harmonickém světovém prostředí. ASC se soustředí na politický vývoj, vytváření norem, prevencí a řešení konfliktů a na post-konfliktní operace pro nastolení míru. Byla založena 7. října 2003 v Indonésii.

Ekonomická komunita AEC – ASEAN

„Ekonomická komunita ASEAN“ byla rovněž založena 7. října 2003. Má za cíl vytvořit stabilní, prosperující a konkurenceschopný ekonomický region. Snaží se vytvořit region založený na volném pohybu zboží, služeb, investicí a kapitálu. Dále se snaží snížit socio-ekonomické rozdíly mezi obyvatelstvem a snížit chudobu.

Socio-kulturní komunita ASCC – ASEAN

Také „Socio-kulturní komunita ASEAN“ byla založena 7. října 2003. Jejím cílem je svázat jihovýchodoasijské státy na základě společné regionální integrity, zvýšením životního standardu, poskytnutím pracovních možností a studia a spoluprací ve zdravotnictví. Od roku 1979 je udělována literární cena (SEA Write Award), v roce 1984 pak byl uveden ochranný projekt ASEAN Heritage Parks, jakási obdoba seznamu přírodního dědictví UNESCO, který v současnosti zahrnuje již 35 přírodních rezervací v celé jihovýchodní Asii. Mimořádnou pozornost obyvatel jihovýchodní Asie vykazují především sportovní hry ASEANu, tzv. SEA Games, či fotbalové mistrovství ASEANu pořádané každý sudý rok pravidelně od roku 1996.

Regionální fórum ARF – ASEAN

„Regionální fórum ASEAN“ bylo založeno v roce 1974 a působí ve třech hlavních oblastech. Jsou to: budování důvěry mezi státy regionu, rozvoj preventivní diplomacie a vypracování přístupu ke konfliktům. ARF je otevřené fórum, takže se ho účastní i další asijské a neasijské státy, např. Čína, Japonsko, oba korejské státy, Rusko, USA, Austrálie, Evropská unie a další. V ARF se diskutuje o hlavních problémech v regionu, včetně terorismu, proliferace, nadnárodním zločinu, jihočínského moře či korejské problematiky.

Právní asociace ALA – ASEAN

„Právní asociace ASEAN“ byla založena roku 1979 v Jakartě. Sjednocuje všechny právní profese: soudce, profesory práva, vládní právníky a další. ALA se pokouší o pochopení a harmonizaci práva v regionu a má klíčovou roli při sjednocování politiky členů ASEAN. Zatím poslední Generální shromáždění ALA proběhlo v listopadu 2006 v Bangkoku.

3 Sociální rozdíly uvnitř integrace ASEAN

Asie je jedním z ohnisek zrodu lidstva, kolébkou světové kultury. Dodnes se zachovaly takové pomníky dávné materiální kultury jako pohádkový chrámový komplex Angkor Vat v džungli Kambodže nebo dágoby v Myanmaru.

Makroregion Jihovýchodní Asie má od 90. let minulého století víc obyvatel než zhruba pětinasobně rozlehlejší Latinská Amerika. Žije zde 8% lidstva světové populace. V letech 1960-90 se populace přinejmenším zdvojnásobila. Tempo přirozeného přírůstku vyvrcholilo v první polovině 80. let, po roce 1990 už bylo zaznamenáno v ročním průměru jen asi 19 ‰. Vysoká porodnost (natalita) charakterizuje země Indočíny (s výjimkou Thajska). V Kambodži došlo v období Pol Potovy genocidy k výraznému absolutnímu úbytku obyvatelstva. V Laosu a Kambodži je dosud značná zejména kojenecká úmrtnost (mortalita). Největší země, Indonésie, Filipíny, Thajsko vstoupily v 70. letech, hlavně vlivem své státní populační politiky, do nové fáze demografického přechodu. Singapur se již v 60. letech dostal na úroveň prosté reprodukce obyvatelstva a do konce 80. let začal stimulovat, podobně jako Malajsie, jisté zvyšování porodnosti.

Indonésie je jeden z nejlidnatějších států světa, bohatá země s chudým obyvatelstvem a velkými problémy územní celistvosti i národní integrace. Singapur je postindustriální „globalizovaná“ ekonomika, plně závislá na mezinárodním trhu. Malajsie je země, v níž probíhá modernizace ekonomiky. Thajsko je zemědělský stát, vyvážející rýži a elektroniku. Filipíny je země, jejíž průmysl poměrně brzy „odstartoval“ a teď se střetl s problémem, kdy demografický rozvoj předešel růst ekonomiky. Brunej je bohatá díky exportu ropy, zároveň však se zaostalou sociálně-ekonomickou strukturou. Vietnam je chudou zemí, která se teprve nedávno otevřela světovému trhu a vykazuje rychlé tempo rozvoje. Laos, Kambodža a Myanmar, chudé agrární státy, trpí vnitřní nestabilitou a jsou zatím málo spjaté se světovým hospodářstvím.

A kdo je Asiat? Charakterizuje jej indická pasivita či japonská dynamičnost? Čínská svědomitost nebo malajská bezstarostnost? Šejk, guru, kuli? Buddhista, hinduista, muslim, šaman?

Původní obyvatelstvo Jihovýchodní Asie patří k australoidní a mongoloidní rase. Národy první z nich byly následujícími migračními vlnami vytlačeny do obtížně přístupných vnitrozemských oblastí, na izolovaná pobřeží a ostrovy i dále, až do Oceánie.

Státy integrace ASEAN jsou mnohonárodní. Nejčastěji převládá jedno etnikum, jehož jazyk se stal i státním. V Indonésii představují přes 40% populace Javánci, na Filipínách jsou nejpočetnější Visajové. V Malajsii a Bruneji, kde Malajci převládají, a v Singapuru je státním jazykem malajština.

V poloostrovní části převládá buddhismus, v ostrovní islám. Filipínci jsou katolíci, s výjimkou národa Moro, který vyznává islám. Ve Vietnamu a v čínských menšinách je mnoho konfuciánců a taoistů. Ve městech najdeme mezi původními obyvateli také křesťany. Prakticky všechna světová náboženství v regionu byla ovlivněna animistickými kulty, jež dodnes vyznává většina izolovaných etnik. Malajsie a Brunej jsou islámské státy. V Indonésii je sice náboženství odděleno od státu, má však velký vliv. V Thajsku, Kambodži platí za oficiální náboženství buddhismus.³

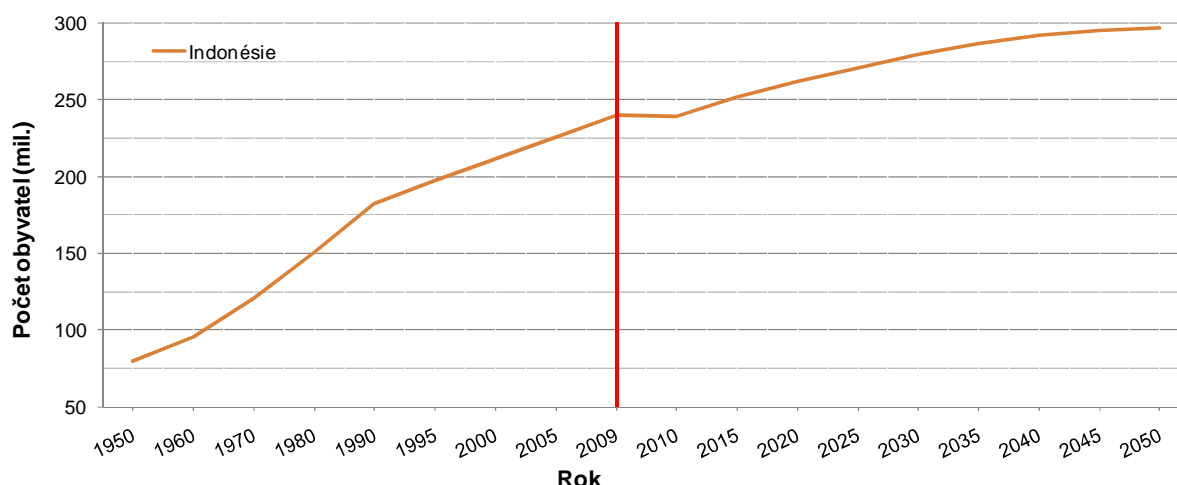
3.1 Populace a rozmístění obyvatelstva

Důležitým znakem existence států je jeho stálé obyvatelstvo. Tato skutečnost je dána tím, že člověk je dominantním nositelem všech rozhodujících prostorových procesů. Pojem populace se chápe taková skupina lidských jedinců, kteří projevují dlouhodobou kulturní, historickou, ekonomickou, sociální a v podstatě také etnickou sounáležitost ve smyslu jisté pokrevní příbuznosti.

Počet obyvatelstva a jeho vývoj v integraci ASEAN ovlivňuje hlavně stát Indonésie. V roce 2009 se na celkové populaci podílela svými 240 271 522 obyvateli, což je 40,63%. Indonésie je čtvrtý největší a nejlidnatější ostrovní stát naší planety. Patří pravděpodobně k centrům formování druhů Homo.

³ Skokan, L. (2006)

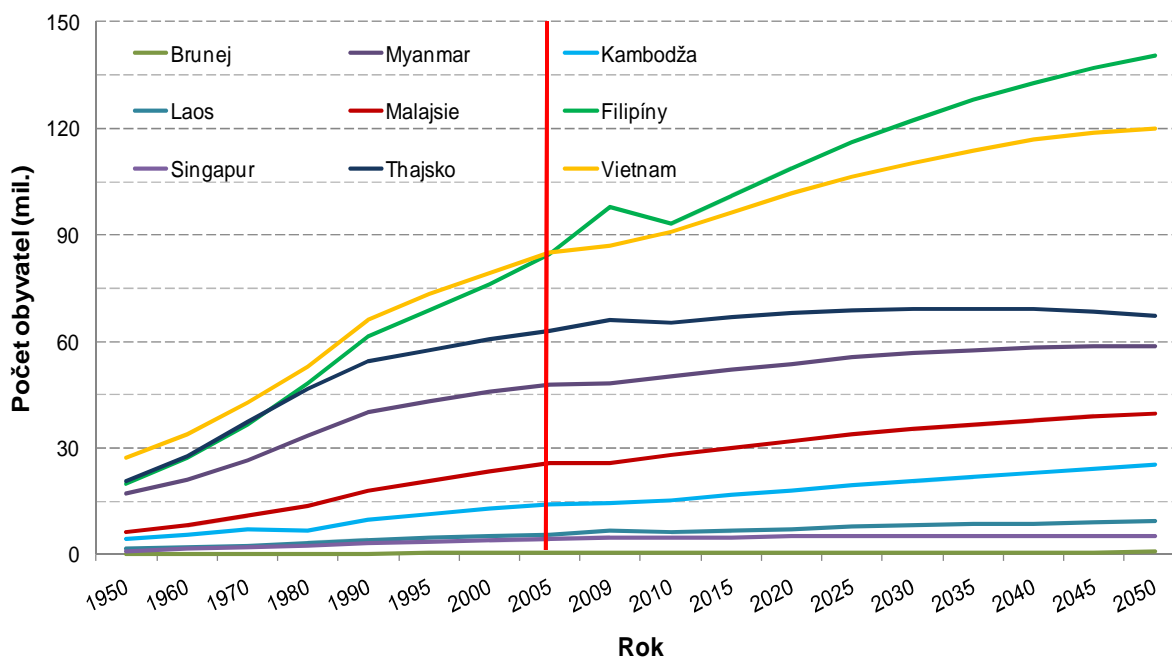
Graf 3.1: Vývoj počtu obyvatel státu Indonésie v letech 1950 až 2050.

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp>, vlastní provedení.

Z grafu 3.1 vyplývá, že od roku 1950 dochází ke zvyšování počtu obyvatelstva. Křivka je lineárně narůstající. V roce 1950 dosáhl počet obyvatel hodnoty 79,538 mil. Hranice 2 mld. byla překonána mezi lety 1995-2000. Stav, který je nám znám, je v grafu uveden do roku 2009. Tedy rokem 2009 končí poslední nám známá reálná hodnota. Tato hodnota je v grafu dána průsečíkem vertikály (odpovídající roku 2009) s křivkou závislosti a odpovídá hodnotě 240,272 mil. obyvatel. V dalších letech se jedná o prognózu počtu obyvatel. Zvyšující se tendence počtu obyvatel trvá, až do poslední zobrazené dekády.

Graf 3.2: Vývoj počtu obyvatel sdružení národů jihovýchodní Asie v letech 1950-2050.

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp>, vlastní provedení.

Graf 3.2 zobrazuje vývoj počtu obyvatel v devíti následujících státech integrace ASEAN. Nejnižší hodnoty a nejpomaleji se vyvíjející počet obyvatel vykazuje stát Brunej. Naproti tomu ve Filipínách od roku 2005 vývoj počtu obyvatel předešel státu Vietnam, který měl do té doby větší počet obyvatel než stát Filipíny.

Tabulka v příloze č. 2 obsahuje předpověď vývoje počtu obyvatel v letech 2010-2050.

Zalidněnost

Tab. 3.1: Hustota zalidnění ob./km² v členských státech ASEAN.

Členské země	1980	1990	2000	2009
Brunej	33	45	58	67
Kambodža	37	54	70	80
Indonésie	77	93	108	125
Laos	14	18	23	29
Malajsie	42	55	71	78
Myanmar	50	60	69	71
Filipíny	160	208	259	327
Singapur	3 535	4 416	5 883	6 721
Thajsko	92	110	122	128
Vietnam	161	200	237	269

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp>, vlastní provedení.

Pozn.: Za rok 2009 uvedena data z <http://www.zemepis.com/hu.php>.

Přírodní poměry zemí Jihovýchodní Asie mají shodné rysy, podmíněné svou polohou v teplém pásu. Hustě osídlené oblasti přiléhají k pobřežím nebo říčním údolím.

Sledování hustoty zalidnění je v tabulce 3.1 zobrazeno od roku 1980 po rok 2000 bíle, neboť tyto hodnoty jsou zřetelné a z hlediska minulého vývoje známé. Rok 2009 (vyznačen žlutě) je poslední reálná hodnota zalidněnosti v členských státech ASEAN.

Z této tabulky plyne rozdělení. Pod 100 ob./km² spadají tyto státy Brunej, Myanmar, Malajsie, Kambodža a výrazně pod 100 ob./km² má stát Laos. V rozmezí 100-400 ob./km² nevyplývá zásadní populační problém, na tato území nebude vyvíjen mimořádný tlak. Řadíme zde Indonésii, Thajsko, Vietnam a Filipíny. Nej hustěji zalidněným státem je Singapur, patří do skupiny nad 500 ob./km², kde cca téměř třetinovou hustotou zalidnění konkuruje Monaku. Přes svou malou rozlohu (687 km²) v něm žije téměř 5 mil. obyvatel.

Věkové složení

Věková struktura každé populace představuje výslednici vývoje úrovně porodnosti, úmrtnosti a migrace přibližně předcházejících sta let.

Rozvrstvení obyvatelstva podle věku řadíme mezi základní demografické struktury obyvatelstva. Při stejném počtu obyvatel mohou mít jednotlivé populace rozdílné věkové složení.

Populaci podle věku dělíme do tří skupin na dětskou složku, reprodukční složku a post-reprodukční složku.

Dále rozlišujeme tři typy věkových struktur:

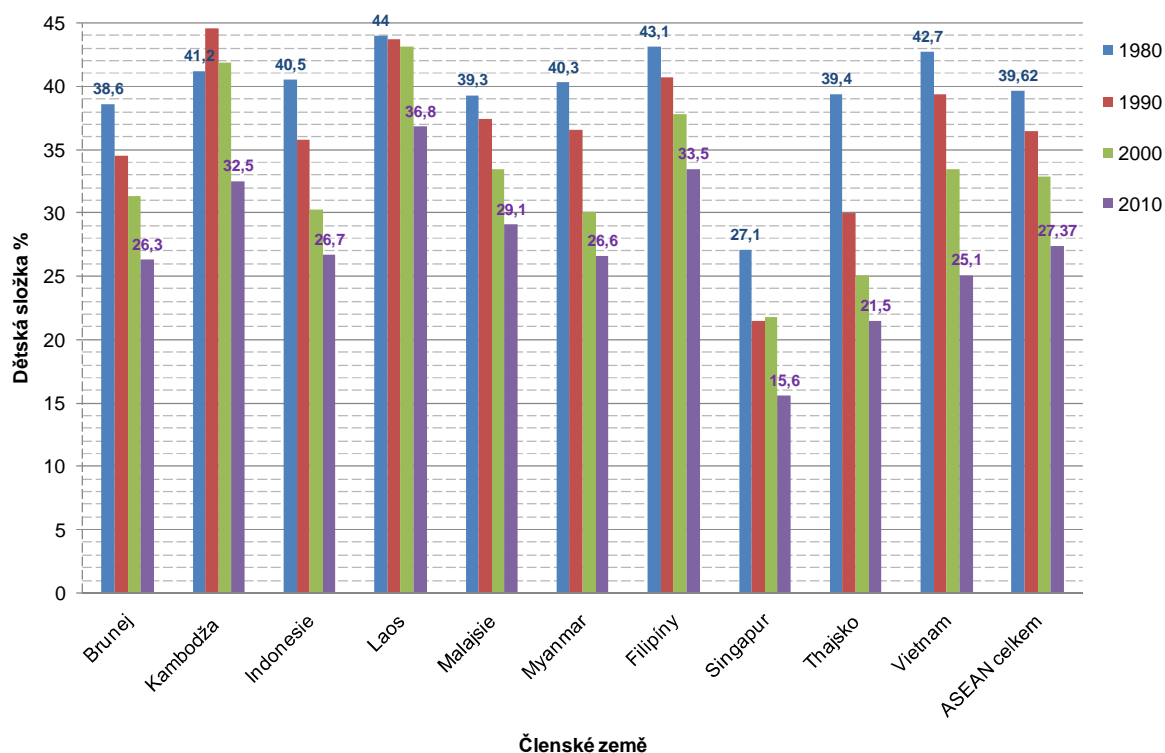
1. Progresivní typ - u něhož výrazně převažuje dětská složka nad post-reprodukční složkou.
2. Stacionární typ - u něhož dětská a post-reprodukční složka jsou téměř v rovnováze.
3. Regresivní typ – u něhož dětská složka je v nižším zastoupení než složka post-reprodukční.

Z grafu 3.3 je patrné, že v roce 1990 představovala věková skupina 0-14 let v jednotlivých státech vyšší hodnotu oproti následující dekádě roku 2000. (Kromě Singapuru, kde je tomu při mírné stoupající tendenci roku 2000 naopak). Prognózou je rok 2010, ve kterém sledujeme výraznou změnu věkové struktury obyvatelstva. Podíl dětí do 14 let klesne o více než 5 procentních bodů, avšak z hlediska dlouhodobého vývoje je to průměrně srovnatelné tempo poklesu za celou integraci.

Věková struktura integrace ASEAN je progresivního typu, při kterém výrazně převažuje dětská složka nad stárnoucí. Tento typ věkové struktury je obvyklý v rozvojových zemích.

Co se týče jednotlivých států, nejmladším státem je jednoznačně Laos. Proti tomu nejstarším státem je městský stát Singapur.

Graf 3.3: Podíl dětské složky [%] v členských státech ASEAN.

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>, vlastní provedení.

Jak jsem již uvedla výše, nemůžeme být překvapeni, že proti tomu sledujeme nízký podíl stárnoucí složky, což je zřejmé z přílohy č. 3 - Graf podíl stárnoucí složky [%] v členských státech ASEAN. I když u většiny států tento podíl v jednotlivých dekadách roste.

Naděje na dožití při narození

Tab. 3.2: Naděje na dožití v členských státech ASEAN.

V letech		1990-1995	1995-2000	2000-2005	2005-2010
Brunej	Ženy	77,1	78,1	78,9	79,7
	Muži	72,4	73,4	74,2	75
Kambodža	Ženy	57,2	58,3	60	62,6
	Muži	53,7	54,3	55,8	59
Indonésie	Ženy	64,5	67,9	70,5	72,7
	Muži	61,1	64,2	66,7	68,7
Laos	Ženy	57,6	60,9	63,5	66,2
	Muži	55,1	58,4	61,1	63,4
Malajsie	Ženy	73,1	74,5	75,5	76,7
	Muži	68,7	69,6	70,8	72
Myanmar	Ženy	61	61,5	62,5	63,4
	Muži	57,4	57,7	58,3	59
Filipíny	Ženy	68,7	70,7	72,5	74
	Muži	64,5	66,5	68,2	69,5
Singapur	Ženy	78,3	79,3	80,8	82,8
	Muži	73,9	75,1	76,8	77,9
Thajsko	Ženy	73	73,1	72,8	72
	Muži	64,6	63,6	64	65,7
Vietnam	Ženy	69,6	72,4	74,9	76,2
	Muži	66,1	69	71,2	72,3

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>, vlastní provedení.

Ukazatel vyjadřující průměrnou délku života osoby právě narozené za předpokladů setrvání úmrtnostních poměrů platných v roce, ve kterém se osoba narodila a pro který je konstruována úmrtnostní tabulka.

Vlivem zlepšování úmrtnostních poměrů dochází ke zvyšování naděje na dožití u mužů i u žen. Nejvyššího věku se ve všech státech jihovýchodní Asie dožívají ženy. V těchto státech docházelo v průběhu zobrazeného období ke zvyšování střední délky života při narození. Malou výjimkou je Thajsko, kde u žen zaznamenáváme mírný pokles dožívajícího se věku. U mužů je tomu v prvním období s ročním poklesem a následným růstem hodnoty naděje na dožití.

Přičemž mezi jednotlivými státy se nejvyššího věku dožívají obyvatelé Singapuru. A to ženy i muži. Ženy se ve srovnání s Kambodžou dožívají o 21 let více než v Singapuru a muži v podobném vymezení o 19-20 let více. Na tomto příkladu můžeme vnímat velký rozdíl v životním stylu mezi Singapurem a Kambodžou.

3.2 Ukazatele populačního vývoje

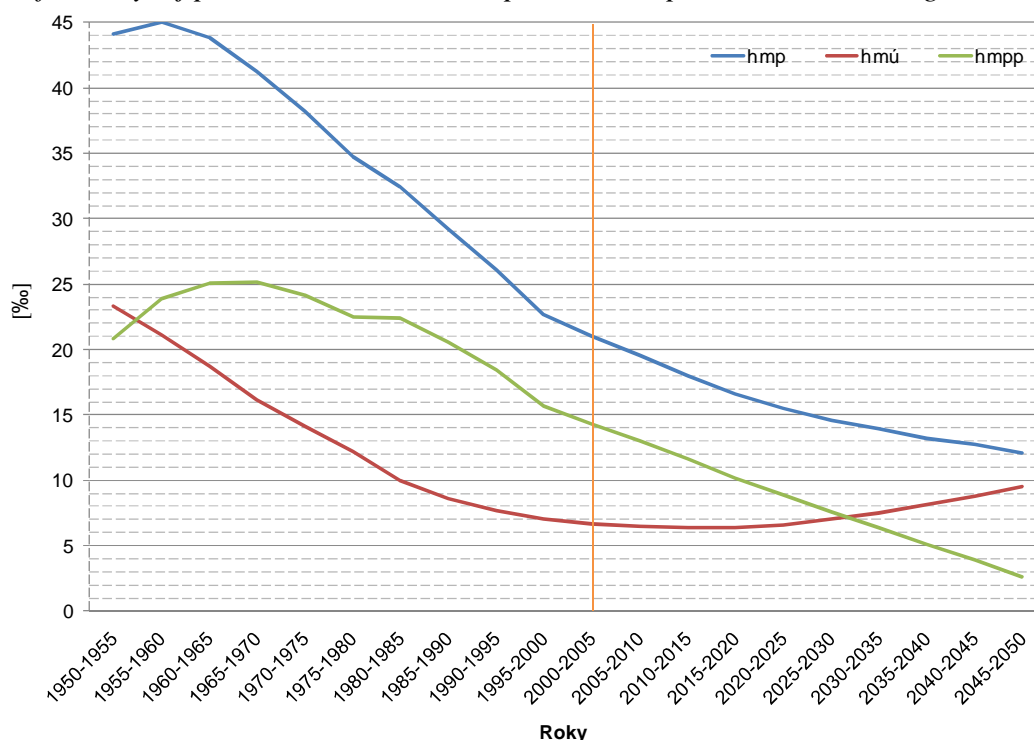
Mezi základní demografické události patří narození a úmrtí. Přirozený pohyb obyvatelstva souvisí pouze s přirozenou obnovou populace (když vyloučíme migraci).

Ukazateli populačního vývoje charakterizují změny, ke kterým došlo ve vývoji populace v makroregionu jihovýchodní Asie. Řadíme mezi ně migraci a přirozenou měnu (porodnost, úmrtnost).

Přirozená měna

Vyjadřuje skutečnost, zda v populaci dochází k úbytku obyvatel nebo k jeho růstu. Vyjadřujeme ji jako rozdíl mezi porodností a úmrtností.

Graf 3.4: Vývoj porodnosti, úmrtnosti a přirozeného přírůstku v makroregionu JVA.

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>, vlastní provedení.

Pozn.: Zahrnutý také Východní Timor.

V makroregionu JVA zaznamenáváme rostoucí počet obyvatel, to by mohl být důvod vysoké porodnosti. Přestože z grafu 3.4 můžeme vyčíst, že tato mezi lety 1950-2005 lineárně klesá a pravděpodobně bude klesat nadále. Protože dochází k postupnému snižování hodnot porodnosti, tím taktéž dochází ke snižování přirozené měny obyvatelstva makroregionu JVA. Také úmrtnost dosahuje v současné době nižších hodnot, než jak tomu bylo v minulosti.

Počínaje rokem 2005 se jedná o prognózu zobrazených ukazatelů populačního vývoje a jeho dynamiky.

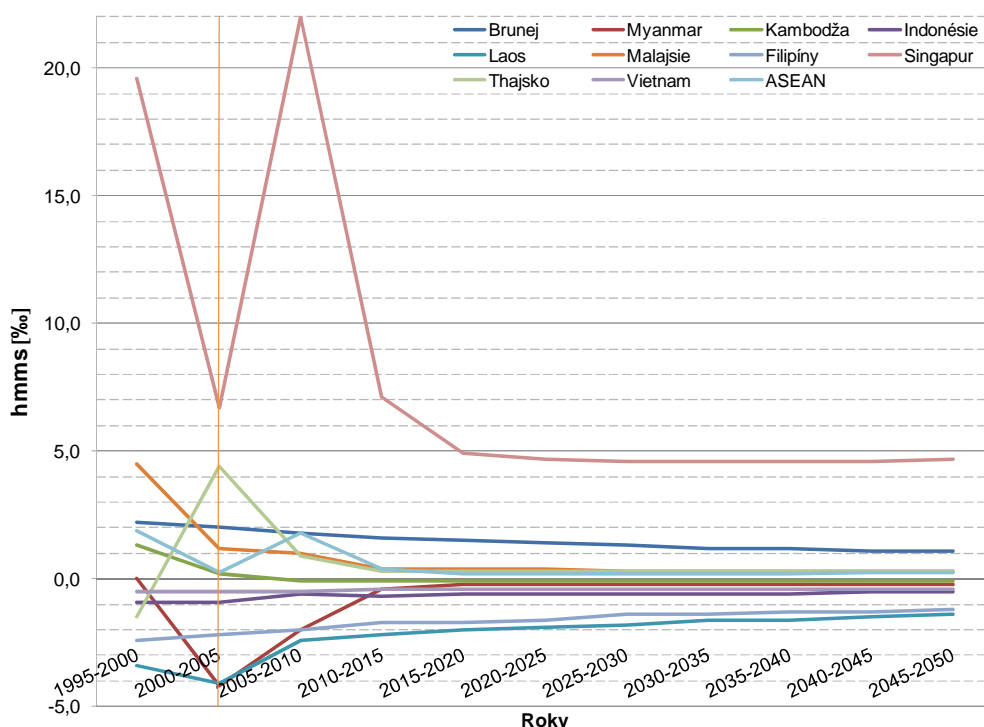
Migrace

Migrace představuje závažný socioekonomický problém. V rámci makroregionu JVA je častým jevem. Změny populační velikosti států souvisí především s mezinárodní migrací. Jeden z hlavních důvodů migrace v této oblasti mohou být válečné konflikty.

Např. Vietnam, kromě migrace, která proběhla v zemi, kdy se na konci války v roce 1975 téměř polovina obyvatel přesídlila do městských oblastí. Došlo rovněž ke značnému odlivu Vietnamců do jiných zemí. Mnoho z nich se usadilo ve Spojených státech. Během let 1978-1987 se odhaduje, že 1 milion Vietnamců uprchl po moři do dalších zemí v JVA, nebo po souši do Číny.

Důvodem proč lidé opouštějí své země, může být touha po lepších možnostech. Avšak stává se, že lidé, kteří migrují za vidinou lepších příležitostí, nakonec skončí na pokraji společnosti. Miliony lidí jsou ale k emigraci donuceni strachem z pronásledování.

Graf 3.5: Vývoj migračního salda v tis. obyv. v členských státech ASEAN.

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>, vlastní provedení.

Migrace členských států ASEAN je ovlivněna v první řadě hodnotami, kterých dosahuje Singapur. To je patrné z grafu 3.5, kde růžová křivka Singapuru má hektický průběh zobrazený ve vyšších hodnotách. Laos, Myanmar, Filipíny, Indonésie, Vietnam, Kambodža a Thajsko dosahují záporných hodnot migrace. To znamená, že v některých státech převyšuje emigrace nad imigrací. Tito lidé vyjíždějí za prací, především do Austrálie, USA a ropných zemí Blízkého východu. Přistěhovalci do Singapuru a Bruneje pocházejí vesměs ze sousedních států a Číny.

Pro znázornění bilance obyvatelstva ve zkoumaném územním celku jsem uvedla dva základní údaje, přirozenou měnu a migraci.

Tab. 3.3: Porovnání přirozeného přírůstku a migračního salda [%]

Ukazatel [%]	1995-2000	2000-2005	2005-2010	2010-2015	2015-2020	2020-2025	2025-2030	2030-2035	2035-2040	2040-2045	2045-2050
hmpp	15,7	14,3	13	11,6	10,2	8,9	7,6	6,4	5,1	3,9	2,6
hmms	1,9	0,3	1,8	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>, vlastní provedení.

Z hlediska výzkumu počtu obyvatel, kteří v daném pětiletém období tvoří celkový populační přírůstek, jež je tvořen součtem přirozeného a migračního přírůstku, zaznamenáváme větší váhu rozdílu mezi narozenými a zemřelými než mezi přistěhovalými a vystěhovalými obyvateli v rámci území ASEAN.

V posledním reálném období (2000-2005) tvoří přirozený roční přírůstek cca 7,4 mil. (1,33%) obyvatel a migrační saldo 0,15 mil. (0,03%) obyvatel, což pro toto období mezi lety 2000-2005 znamená meziroční nárůst populace o cca 7,55 mil. obyvatel. Makroregion JVA z dlouhodobého hlediska neroste. Populační vývoj mezi lety 2009-2050 vypadá následovně, přírůstek populace se zvedne o cca 172 mil., což je 29% nárůst za 41 let ve státech seskupení ASEAN. Přičemž migrace je v těchto státech nepodstatný jev. Prognózou je patrný pokles přirozeného přírůstku a migračního salda, průměrný meziroční nárůst v letech 2009-2050 činí cca 4 mil. obyvatel. Státy ASEAN jsou však výrazně ovlivňovány světovou ekonomikou, proto se dá předpokládat, že populační vývoj zabezpečí.

4 Ekonomické možnosti rozvoje členů sdružení

V asijském rozvojovém regionu se procesy mezinárodní ekonomické integrace ve srovnání s ostatními regiony rozvojového světa začaly odvíjet později a také asijská regionální seskupení se vyvíjejí odlišně od obdobných integračních seskupení v Africe nebo v Latinské Americe. Na tento vývoj působí několik faktorů. Jeden z hlavních spočívá ve výrazné, tedy nejen ekonomické, ale komplexně pojaté diferenciaci zahrnující všechny oblasti lidské činnosti mezi jednotlivými asijskými subregiony.

Subregion jihovýchodní Asie, kde se vedle málo rozvinutých ekonomik, jako je Myanmar nebo Laos, nachází tzv. nově industrializované země první (Singapur) i druhé generace (Thajsko, Malajsie, Indonésie), které představují špičku ekonomické a průmyslové rozvinutosti v podmínkách rozvojového světa. Tato obrovská diferenciaci mezi subregiony i mezi jednotlivými ekonomikami působí na obtížnost až nemožnost přibližování jejich obchodní a investiční politiky, resp. znesnadňuje proces regionální integrace.

Další faktor lze pravděpodobně spatřovat v odlišnostech sociálně kulturních, zejména v jihovýchodní Asii. V odborné literatuře bývají souhrnně označovány jako „asijský výrobní způsob“, nebo faktory působící na „asijský rozvojový zázrak“. Jsou výrazně ovlivněny jednak mimoekonomickými (demografickými a kulturními) charakteristikami, a jednak specifickými vlivy mezinárodních ekonomických a politických vztahů na strategii ekonomického rozvoje. Tyto však nejsou aplikovatelné v převážné většině ekonomik z ostatních rozvojových regionů. Navíc byl zejména tento asijský subregion nejvýrazněji poznamenán politickou diferenciací probíhající v rozvojovém světě. Až do konce 80. let se zde nacházely země patřící do dvou odlišných politicko ekonomických systémů – kapitalistického a socialistického. Spolupracovaly proto v ekonomické oblasti jen velmi málo nebo vůbec.

Tendence k jakési „nechuti nebo nepotřebě“ regionální ekonomické integrace se začala měnit od 80. let, výrazněji však zrychlovala až od jejich konce. Tato změna jednak odpovídá oživení procesů regionální ekonomické integrace v ostatních rozvojových regionech a jednak zesílení procesů globalizace světového hospodářství mimo jiné v důsledku politických změn, ke kterým došlo na přelomu 80. a 90. let. Při zohlednění specifického přístupu asijských rozvojových zemí k procesům ekonomické integrace se tyto vždy odlišovaly a v určitém smyslu stále odlišují od procesů mezinárodní ekonomické integrace v ostatních rozvojových regionech. Jednou z integračních linií je vývoj integračních seskupení

v „tradičním pojetí“, tzn. jejich vytváření podpisem smlouvy s definovaným cílem a stanovením metody a nástrojů k její realizaci, která je srovnatelná s dokumenty a vývojem, která je známá z jiných integračních seskupení v rozvojovém světě. Druhou linií vývoje regionální integrace, který je zcela specifický pro oblast jihovýchodní Asie, je vytváření tzv. růstových trojúhelníků. Vzájemná ekonomická komplementarita a diferenciací jednotlivých zúčastněných subjektů umožňuje dle dosavadních zkušeností lepší využití lidských i nerostných zdrojů, domácích i zahraničních investic pro rozvoj zahraničního obchodu, technické infrastruktury a cestovního ruchu.

ASEAN představuje regionální integrační seskupení, které ke své současné ekonomické, a je možné říci i politické, úspěšnosti ušlo dlouhou cestu, na které muselo překonávat mnohé překážky vyplývající z ekonomické i politické diferenciací nynějších členských států i řadu negativních důsledků vývoje světového hospodářství, případně pramenících z konfrontačního charakteru poválečného vývoje ve světě.

V únoru 1992 byly pro hospodářskou spolupráci zemí ASEAN vytvořeny následující výbory:

- pro výživu, zemědělství a lesnictví,
- pro finance a bankovníctví,
- pro průmysl, nerostné bohatství a energetiku,
- pro dopravu a spoje,
- pro obchod a cestovní ruch.

SEOM zde připravila a projednala návrh dohody o společném efektivním preferenčním tarifu jako výchozího schématu pro vytváření AFTA (zóna volného obchodu). Ostatní ministerské schůzky vytvořily další tři výbory:

- pro kulturu a informatiku,
- pro vědu a technologie,
- pro sociální rozvoj.

Všem těmto výborům podléhají podvýbory a pracovní skupiny. Souhrnně je možné říci, že „singapurskou schůzkou“ začíná druhá, z hlediska vývoje integračního procesu dynamičtější etapa. Souvisí to samozřejmě se změnami mimo ASEAN, ale jejichž důsledky jsou celosvětové a musí se tedy nezbytně promítnout i do asijských ekonomik. V první etapě,

kteřá reálně probíhala až od roku 1976, bylo zřejmé určité sbližování stanovisek členských států a posilování jednoty ve společných stanoviscích. V oblasti ekonomické spolupráce se objevila otázka problematiky základních komodit členských zemí, industrializace a zapojení do mezinárodního obchodu. V sociální oblasti se zaměřovala na rozvoj venkova, kde žije převážná část populace, na obyvatele s nízkým příjmem, na úlohu žen a mládeže v rozvoji společnosti, na řešení problému populačního růstu, na pěstování a obchod s drogami a narkotiky atd. Nepřehlížela ani problematiku vědy a výzkumu, bezpečnosti atd. z pohledu začlenění ASEAN do mezinárodního společenství v rámci regionu i mimo něj. Pro oblast vnějších vztahů zemí ASEAN byly základní principy přijaty v roce 1977 na schůzce v Kuala Lumpur.⁴

4.1 Váha jednotlivých sektorů hospodářství v členských zemích ASEAN

Působení obyvatel jednotlivých zemí ASEAN je ve všech třech sektorech značně odlišné. Jejich zaměření je dáno především vyspělostí jednotlivých ekonomik a také historickým vývojem těchto ekonomik.

V ekonomice se zformovaly dva nepropojené sektory: koloniální plantážní hospodářství a těžba nerostů – sloužící potřebám metropolí, a „místní“ naturální zemědělství. V prvně jmenovaném pracovali (zejména od druhé poloviny 19. století) početní dělníci z Indie i Číny. V první polovině 20. století se „monokulturní“ ekonomika kolonií rozvíjela pod vlivem vnějších faktorů. Singapur se postupně stal reexportním centrem regionu, realizujícím jeho vnitřní svazky (oficiálně v zájmu britských kolonií, fakticky pro větší část Jihovýchodní Asie – v souvislosti s rozvojem pirátství a pašeráctví). Za druhé světové války byl region okupován Japonskem. Odpor proti okupantům přerostl po válce v národně osvobozené hnutí. Boj o svrchovanost nebyl jednoduchý, zejména v Indočíně, kde jej ovlivnily vojenské zásahy Francie (1946-54) a USA (1964-73) a občanské války ve Vietnamu, Laosu i Kambodži. V poválečném období začal rozvoj integračních procesů.⁵

⁴ Adamcová, L., Gombala, I. (2001)

⁵ Skokan, L. (2006)

Tab. 4.1: Zaměstnanost podle sektorů a podíl těchto sektorů na tvorbě HDP [%].

Zaměstnanost [2006]

	Služby	Průmysl	Zemědělství
Brunej	74	21	5
Myanmar	25	10	65
Kambodža	20		80
Indonésie	39	16	45
Laos	20		80
Malajsie	48	36	16
Filipíny	40	20	40
Singapur	79	21	0
Thajsko	54	31	15
Vietnam	33		67

Tvorba HDP [2007]

Služby	Průmysl	Zemědělství
28	71	1
41	17	42
41	27	32
39	47	14
29	31	40
42	48	10
54	32	14
69	31	0
43	46	11
38	42	20

Zdroj: *www.zemepis.com, www.web.worldbank.org, vlastní provedení.*

Pozn.: Kambodža, Laos, Vietnam uvádí zaměstnanost v sektoru služby a průmysl dohromady.

Z tabulky 4.1 vyplývá, že v Kambodži, Laosu, Vietnamu, a Myanmaru dominuje zpracování zemědělských surovin, textilní a oděvní průmysl, výroba minerálních hnojiv. U těchto států je potřeba zdůraznit váhu primárního sektoru. Tyto státy mají vysoké limity v ekonomice a nepoužívají technologické postupy. Strojírenství reprezentují nevelké závody na zemědělské stroje a loděnice místního významu, elektrotechnické provozovny a opravy.

V Thajsku, na Filipínách a v Indonésii usilují o decentralizaci průmyslu. To vede k územnímu rozrůstání aglomerací. Zóny exportních výrob se přirozeně orientují na oblasti s rozvinutou infrastrukturou a kvalifikovanými kádry.

Zemědělství stále zaměstnává nejvíce obyvatel. S výjimkou Singapuru a Bruneje. V Malajsii více než čtvrtinu všech aktivně činných, na Filipínách přes 40%. V Myanmaru, Vietnamu téměř 70%, v Kambodži, Laosu 80%.

Zemědělství regionu se vyznačuje „mnohosektorovostí“. Plantážní výroba je moderní. Drobná hospodářství mají většinou samozásobitelský charakter. Agrární reformy zasáhly prakticky všechny země, nejméně asi Brunej. Nemohly však vyřešit hlavní problém regionu, deficit obdělávacích půd. Tradiční „drobení“ pozemků v podmínkách agrárního přelidnění vede k rychlému růstu počtu bezzemků. V Myanmaru, Laosu, Kambodži byla půda odevzdána do péče zemědělců. Vietnam, kde družstva a státní statky vykázaly nízkou produktivitu, se vrací k individuálnímu hospodaření.

Služby hrají v Bruneji významnou roli. Brunej má jednoduchou ekonomiku založenou na těžbě ropy a plynu. Téměř 70% tvorby HDP představuje sektor těžby a zpracování ropy a plynu. Významná je výroba, stavebnictví a finanční služby.

Ekonomice v Myanmaru dominuje zemědělství a těžba nerostných surovin (téměř 60% HDP). Výkony zemědělského sektoru jsou však velmi nerovnoměrné v závislosti na přízni či nepřízni počasí. Většina obyvatel žije mimo města a jejich příjmy se pohybují na úrovni existenčního minima. Velmi nadějným odvětvím pro myanmarskou ekonomiku by v budoucnu mohl být turistický ruch.

Nejproblematictější oblastí Kambodžské ekonomiky zůstává zemědělství, které zaměstnává přibližně 80% populace, ale na tvorbě HDP se podílí pouhými 32%. K jeho hlavním problémům patří nedostatečně rozvinutá infrastruktura znemožňující uplatnění moderních pěstelských a chovatelských metod, velká chudoba venkovského obyvatelstva a takřka pravidelné přírodní katastrofy (záplavy a sucha).

Pro Indonésii je významný těžební průmysl, protože se v zemi nachází rozsáhlé zásoby nerostných surovin, především ropy a zemního plynu. Kromě toho jsou v Indonésii např. ložiska mědi, cínu, niklu a zlata, tzn. komodit, jejichž světové ceny neustále rostou. Perspektivní komoditou do dalších let je také uhlí, jehož těžba v posledním období roste. Zemědělství včetně živočišné výroby, rybolovu a lesnictví, bylo historickým dominantním sektorem, ale od začátku 90. let podíl zemědělství na tvorbě HDP postupně klesá.

V Laosu mírně zrychlil růst zemědělství. Na růstu v tomto sektoru měla hlavní zásluhu především vyšší sklizeň rýže. Částečný dopad na konečné výsledky může mít i povodeň, způsobená řekou Mekong. Zaměstnanost v zemědělství je 80%, ale tvorba HDP v tomto sektoru je poloviční.

Sektor služeb v Malajsii zaznamenal nárůst a na tvorbě HDP se tak podílel 42%. Zaměstnává celkem 5,5 mil. pracujících. Nejvýznamnější zemědělskou komoditou je palmový olej, další významnou je kaučukovník, který je důležitým zdrojem obživy ve venkovských oblastech. Malajsie si udržuje pozici třetího největšího výrobce kaučuku na světě (po Thajsku a Indonésii).

Zemědělství Filipín přes velké přírodní katastrofy např. tajfuny zůstává i následujícím období významným faktorem celkového hospodářského růstu. Vzhledem k tomu, že modernizace filipínského zemědělství postupuje pomalu a zejména ohledem na nedokončenou reformu pozemkového vlastnictví, je celkový výkon zemědělství velmi závislý na počasí.

Sektor služeb je rovněž považován za stabilního nositele růstu. Podíl terciálního sektoru na tvorbě HDP činil 54%. Jeho růst je dán zejména rozvojem telekomunikačních služeb.

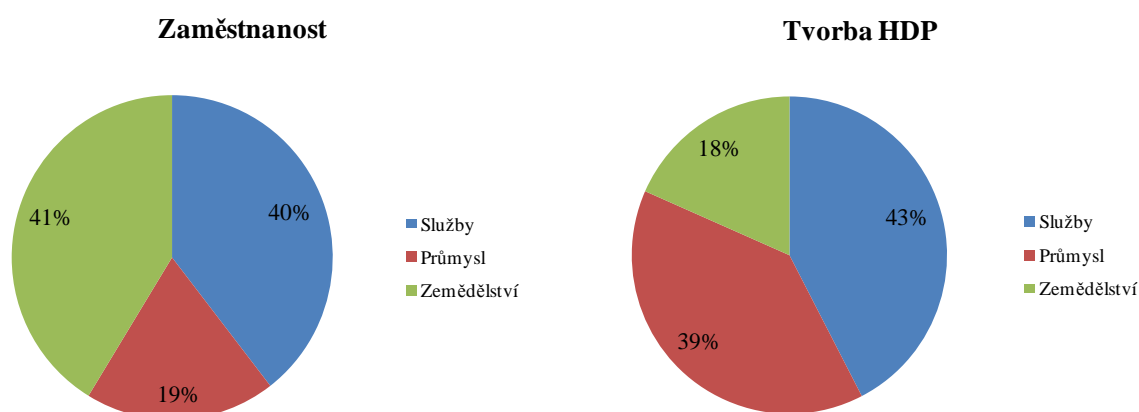
V Singapuru jsou zemědělství a rybolov statisticky zanedbatelná odvětví. Sektor služeb vytvořil celkem 79% hodnoty HDP země. Singapur tak zůstává jedním z nejvýznamnějších bankovních a finančních center Asie. Terciární a sekundární sektor tvoří celou strukturu ekonomiky projevující se rychlým hospodářským růstem.

Přestože podíl zemědělské výroby na tvorbě HDP v Thajsku stále klesá, význam zemědělství v ekonomice země zůstává velký. Je to především z důvodů zaměstnanosti v primární zemědělské výrobě. Zemědělství je především rozhodujícím zdrojem pracovních příležitostí na venkově, kde žije převážná část obyvatel.

Turismus patří mezi nejdůležitější odvětví thajské ekonomiky a je jedním z hlavních zdrojů zahraničních příjmů. Rozvoji je věnována mimořádná pozornost, o čemž svědčí vytvoření Ministerstva turistiky v roce 2002.

Ačkoli podíl zemědělství ve Vietnamu na tvorbě HDP postupně klesá, jedná se o velmi významný ekonomický sektor, který zaměstnává 67% průřezového obyvatelstva. Ve struktuře HDP zauímají služby druhou pozici (38%) za průmyslem (42%) a před zemědělstvím (20%). V následujících letech je očekáván rozvoj tohoto sektoru, obzvláště v oblastech bankovníctví, finančnictví, pojišťovnictví, informačních technologií a maloobchodního prodeje.

Graf 4.1: Zaměstnanost podle sektorů a podíl těchto sektorů na tvorbě HDP [%] - průměr.

Zdroj: www.zemepis.com, www.web.worldbank.org, vlastní provedení.

Pozn.: Kambodža, Laos, Vietnam uvádí zaměstnanost v sektoru služby a průmysl dohromady.

Graf 4.1 představuje vývoj zaměstnanosti podle sektorů a jejich podíl na tvorbě HDP v zemích ASEANu jako celku. Z grafu je mimo jiné zřejmý fakt, že nejnižší počet zaměstnanců v průmyslu generuje významnou část HDP, zatímco produktivita zemědělství výrazně zaostává.

4.2 Vývoj základních makroekonomických ukazatelů

V této části mé práce se zabývám vývojem hlavních makroekonomických ukazatelů, mezi které patří především růst reálného HDP, HDP na 1 obyvatele, míra registrované nezaměstnanosti a inflace. Tyto ukazatele slouží k vytvoření celkového obrazu o dění v rámci ekonomiky státu.

Míra růstu objemu HDP je vyjádřena procentuální změnou oproti předchozímu roku. Dovoluje srovnání hospodářského vývoje jak v čase, tak i mezi různě velkými zeměmi bez ohledu na cenové změny.

Tab. 4.2: Reálný růst HDP v (%) v členských státech ASEAN.

Stát/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Brunej	0,5	0,4	4,4	0,6	-1,5	0,2
Myanmar	13,6	13,6	13,1	11,9	4	4,3
Kambodža	10,3	13,3	10,8	10,2	6,7	-2,7
Indonésie	5	5,7	5,5	6,3	6,1	4
Laos	6,4	7,1	8,4	7,5	7,2	4,6
Malajsie	6,8	5,3	5,8	6,2	4,6	-3,6
Filipíny	6,4	5	5,3	7,1	3,8	1
Singapur	9,3	7,3	8,4	7,8	1,1	-3,3
Thajsko	6,3	4,6	5,2	4,9	2,6	-3,5
Vietnam	7,8	8,4	7,5	8,5	6,2	4,6

Například Myanmar ve srovnání s okolními zeměmi

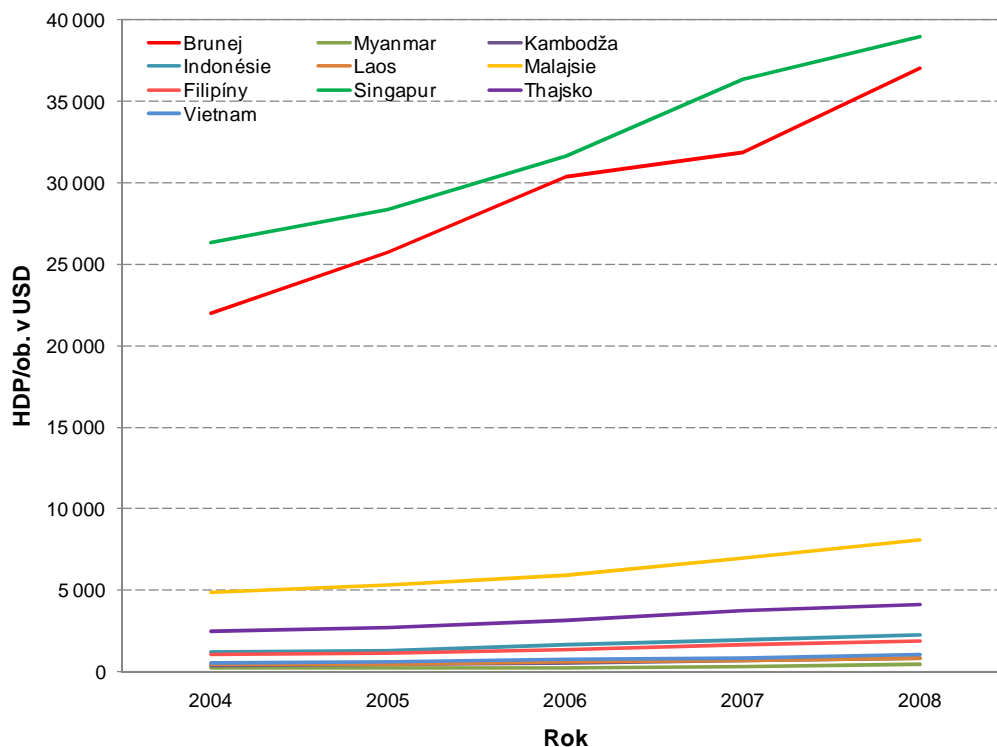
Zdroj: <http://www.dfat.gov.au/geo/fs/#c>, vlastní provedení.

regionu zaznamenal růst HDP výrazně pomalejší (viz Tab. 4.2). Na pomalém růstu této ekonomiky se podílejí hlavně některá dovozní omezení, celková nepružnost (rigidita) ekonomiky, krize bankovníctví a v neposlední řadě sankce vyspělých zemí.

Naproti tomu Indonésie dle oficiálních vládních zdrojů i nezávislých analytiků vyjadřuje předpoklad o shodě na růstu indonéské ekonomiky v roce 2010 o více než 5%. Indonéské ministerstvo financí a Mezinárodní měnový fond předpovídají růst HDP o 5,5%.

V Singapuru v průběhu roku 2008 vzrostl výkon ekonomiky o 1,1%, což byl více než výrazný propad ve srovnání s 7,8% v roce 2007 a 8,4% v roce 2006. V roce 2009 se již plně projevil dopad globální ekonomické krize, když se v prvním čtvrtletí ekonomika propadla o 3,5% a ve druhém čtvrtletí o 3,3%. Za celé 1. pololetí se v roce 2009 ekonomika propadla o 9,1%.

Graf 4.2: Vývoj HDP/ob. v USD v členských státech ASEAN.

Zdroj: <http://www.dfat.gov.au/geo/fs/>, vlastní provedení.

Z Grafu 4.2 vyplývá, že jádrovou ekonomiku zastupuje Singapur, který je označován „Švýcarskem“ jihovýchodní Asie. A je taky proč, hrubý domácí produkt na obyvatele činí za poslední sledované období téměř 39 000 USD a tím přesahuje všechny členské země ASEAN. Singapur společně s Brunejí obsazují 4. s 5. místo v celosvětovém žebříčku nejvyššího HDP na jednoho obyvatele. Další slušné zázemí v ekonomice představuje Malajsie a Thajsko. Malajský HDP/ob. za rok 2008 činí 8 118 USD a Thajský HDP/ob.₂₀₀₈ je 4 116 USD, kdy hodnota cca 5 000 USD/ob. je považována za dobré zázemí.

Údaje týkající se míry nezaměstnanosti ve státě Laos, jak můžeme vyčíst z tabulky 4.3, jsou velmi nepřesné. Oficiálně udávaná míra nezaměstnanosti za rok 2007 činí 3,7%. V městských oblastech se však pohybuje kolem 6%. A například na venkově je situace komplikovaná sezonní nezaměstnaností, která místy dosahuje až 25%.

Tab. 4.3: Nezaměstnanost v (%) v členských státech ASEAN.

Stát/Rok	2005	2006	2007	2008
Brunej	...	4	3,9	3,7
Myanmar	4,6	5	5,2	...
Kambodža
Indonésie	11,8	12,5	9,1	8,4
Laos	2,4	...	3,7	...
Malajsie	3,6	3,5	3,2	3,3
Filipíny	8,7	7,9	7,3	6,8
Singapur	3,1	3,1	2,1	...
Thajsko	1,8	2,1	1,4	...
Vietnam	5,3	4,8	4,3	4,6

Zdroj: data různá, provedení vlastní.

Co se týče Kambodži, údaje o nezaměstnanosti nejsou uvedeny. Jelikož jsou značně nepřesné a výrazně si odporují. Nejčastěji udávané hodnoty, které se zhruba shodují s odhady mezinárodních finančních organizací, mluví o celkové průměrné nezaměstnanosti ve výši kolem 4-5%. Ve městech přitom dosahuje až 9% hranice. A také je třeba vzít v úvahu velkou sezónní nezaměstnanost venkovského obyvatelstva, která se místy pohybuje okolo 20%.

V podobném duchu se dá hovořit i o hodnotách nezaměstnanosti v Myanmaru.

Část úspěchu Malajsie při potlačování chudoby odráží rozhodnou tvorbu pracovních příležitostí. Zatímco ve většině světa je problémem nezaměstnanost, tady pracovní sílu dováží. Míra nezaměstnanosti se tak ve sledovaném období pohybuje okolo 3,5%.

Údaje o nezaměstnanosti ve Filipínách nepatří k nejpřesnějším statistickým údajům. Důvodem je vysoká migrace, nedostatečná registrace pracovních sil a vysoká míra ilegální práce.

Ze všech deseti srovnávaných států je Indonésie ta, která dlouhodobě neúspěšně bojuje s chudobou a nezaměstnaností, dosahující téměř 10%.

U většiny členských zemí ASEAN zaznamenáváme mírnou inflaci, o které se můžete přesvědčit v příloze č. 4. – Tab. Inflace v (%) členských zemí ASEAN. Jedině u Myanmaru, Kambodži a Vietnamu je i v následujících letech anticipovaná inflace pádivá, při které ceny rostou rychlým tempem.

4.3 Struktura zahraničního obchodu členských zemí ASEAN

V prvním období po osvobození byly typické svazky zejména s bývalými metropolemi. Zahraniční kapitál proudil především do „tradičních“ odvětví. Postupně se však hlavními investory staly USA a Japonsko a začal rozvoj moderních oborů. Vedoucí role států v klíčových odvětvích postupně slábne.

Mezi nově industrializované země se jako první zařadil Singapur, reexportní přístav, ekonomický „lídř“ jihovýchodní Asie. Kapitál stimuloval první roky modernizace. Levné, disciplinované síly byly využity zprvu zejména v textilním a oděvním průmyslu, pak při montážních operacích – v elektronice, elektrotechnice, radiotechnice. Status svobodného přístavu přilákal zahraniční kapitál i zboží. Rozvinula se petrochemie. Význam si přitom zachovalo hutnictví cínu i zpracování kaučuku. V 80. letech začal příliv kapitálu do odvětví náročných na vědu (včetně sféry „intelektuálních služeb“: informačních, finančních, technologických atd.) Nová industrializace se uskutečnila „pod vedením“ státu. V posledním období se však prosazuje liberalizace a výrazná privatizace.

I v Malajsii se stal zárodkem průmyslového růstu kapitál. Země má značné zdroje surovin (ropu, plyn, cín, bauxit, dřevo) a vyspělé plantážní zemědělství. Po osamostatnění Singapuru (1965) začala budovat vlastní zpracovatelský průmysl, postupně specializovaný na některé obory elektroniky.

V Thajsku, jež se vyznačuje vysokým tempem průmyslového rozvoje, především montážních závodů v oblasti elektrotechniky a radiotechniky, ale také textilních a oděvních oborů, klesá význam těžebního průmyslu.

V Indonésii se strojírenství začalo těžit později a průběh rozvoje byl pomalejší. Rozsáhlý vnitřní trh a láce pracovních sil stimulovaly příliv kapitálu. Významná surovinová základna a zvýšení poptávky po palivech i surovinách vyvolaly růst petrochemie, hutnictví, zpracování dřeva.

Filipíny donedávna zaznamenávaly – vlivem politické nestability (vojenská diktatura, občanská válka, muslimský separatismus) – velice nízké tempo rozvoje.⁶

Brunej je vývozcem ropy a plynu. Zpracovatelský průmysl je zde méně významný.

Ve Vietnamu, Myanmaru, Laosu a Kambodži dominuje zpracování zemědělských surovin, textilní a oděvní průmysl, výroba minerálních hnojiv. Strojírenství reprezentují

⁶ Skokan, L. (2006)

nevelké závody na zemědělské stroje a loděnice místního významu, opravy, elektrotechnické provozovny.

V Thajsku, Filipínách a v Indonésii usilují o decentralizaci průmyslu. Vede to k územnímu rozrůstání aglomerací. Naproti tomu k posilování periférií téměř nedochází. Zóny exportních výrob se přirozeně orientují na oblasti s rozvinutou infrastrukturou a kvalifikovanými kádry.

Tab. 4.4: Komoditní a teritoriální struktura ZO členských zemí ASEAN.

Členský stát	Komoditní struktura		Teritoriální struktura	
	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
Brunej	Ropa a plyn (90%), oděvy a stroje	Stroje a dopravní zařízení (35%), hotové výrobky, potraviny	Japonsko (43,8%), Indonésie (23,2%), Jižní Korea (11,2%)	Singapur (35,8%), Malajsie (19%), Japonsko (7,5%)
Myanmar	Minerální paliva, maziva, potraviny a živá zvířata	Stroje a dopravní prost., min. paliva a mazadla, chemikálie	Thajsko, Indie, Čína, Japonsko, USA, Německo	Čína, Thajsko, Singapur, Malajsie, Korejská republika
Kambodža	Textil a oděvy (87%), rýže, pryž, ryby, řezivo	Ropa a ropné komodity, automobily, cigarety, motocykly	USA (56,8%), Německo (7,2%), VB, Kanada (4,4%)	Thajsko (27%), Čína (16,6%), Honkong (11,8%), Singapur
Indonésie	Průmyslové zboží (62,5%), nerostné komodity(uhlí, měď)	Meziprodukty a polotovary (57,7%), kapit. zboží (18,4%)	Japonsko (16%), Čína (9,9%), USA (9,4%), Singapur (8,8%), Korea	Singapur (15,7%), Čína (14,2%), Japonsko (9,9%), USA (7,2%)
Laos	Textil a oděvy, dřevo a výrobky ze dřeva, elektrická energie, měď	Kapitálové zboží, ropa, spotřební zboží, elektrická energie	Thajsko (35,3%), Japonsko (13,2%), Čína (9,5%), Francie (7,4%)	Thajsko (50,7%), Čína (19,8%), Japonsko (15,2%), Vietnam
Malajsie	Elektrické a elektronické výrobky (41,2%), palmový olej	Elektrické a elektronické výrobky (36,6%), stroje	Singapur (14%), Čína (12%), USA (11%), Japonsko (9,8%)	Čína (13,9%), Japonsko (12,5%), USA (11,2%), Singapur (11,1%)
Filipíny	Elektrické kabely, elektronika a komponenty, oděvy	Elektronika a komponenty, minerální paliva a maziva	USA, Japonsko, Čína, Singapur, Korea, Malajsie, Thajsko	USA, Japonsko, Singapur, Čína, Thajsko, Korea
Singapur	Strojírenské výrobky, elektronické komponenty	Strojírenské výrobky, minerální paliva	Malajsie (12,1%), Indonésie (10,5%), Hongkong (10,3%)	Malajsie (11,9%), USA (11,8%), Čína (10,5%), Japonsko (8,1%)
Thajsko	Stroje a dopr. prost., potraviny a živá zvířata, polotovary	Stroje a dopravní prostředky, min. paliva a mazadla, polotovary	USA, Japonsko, Čína, Singapur, Hongkong, Malajsie, Austrálie	Japonsko, ASEAN, EU, USA
Vietnam	Ropa, oděvy a textil, rybolovné produkty	Ropné produkty, stroje a strojní zařízení, železo a ocel, automobily	USA, EU, Japonsko, Čína, Austrálie, Singapur	Čína (24%), Japonsko (11%), Jižní Korea (10%), Taiwan (9%), EU

Zdroj: data různá, provedení vlastní.

4.3.1 Spolupráce zemí ASEAN se zeměmi Evropské unie

Spolupráce Evropy s Asií dosud určoval zejména vztah s dominantními partnery. Byla to Čína, Japonsko, Jižní Korea a v neposlední řadě i Indie. Neméně důležitou roli hraje Společenství zemí jihovýchodní Asie.

Evropské vztahy se zeměmi ASEAN se rozvíjejí přibližně tři desetiletí, její historie však trvá pět století. Z dnešního pohledu se tato dávná éra námořních plaveb jeví spíše jako dějinná kuriozita. Dodnes ale připomíná kořeny globálního obchodu.

Evropská unie je pro země ASEAN inspirativním a zajímavým trhem. Ovšem vnitřní ekonomická integrace postupuje pomalým tempem. Tento dynamický trh je pro EU pátým největším obchodním partnerem. Má podobný počet obyvatel jako členské státy EU, nicméně mezi jednotlivými zeměmi existují výrazné rozdíly ve výši příjmů na osobu. Od Singapuru, kde je výše HDP na osobu srovnatelná se stejným ukazatelem ve Francii nebo Velké Británii, až k neméně rozvinutým zemím, kterými jsou Myanmar, Kambodža a Laos. EU je zároveň největším partnerem ASEAN z hlediska přímých zahraničních investic.

Delegace Evropského parlamentu pro vztahy se zeměmi jihovýchodní Asie a sdružením národů jihovýchodní Asie (ASEAN)

V pravomoci této delegace je zabývat se vztahy s deseti zeměmi jihovýchodní Asie, které jsou členy sdružení ASEAN a vztahy s organizací ASEAN jako takovou. Členové delegace se každým rokem účastní pracovních návštěv v tomto regionu. Evropský parlament má u meziparlamentního shromáždění sdružení ASEAN status pozorovatele.

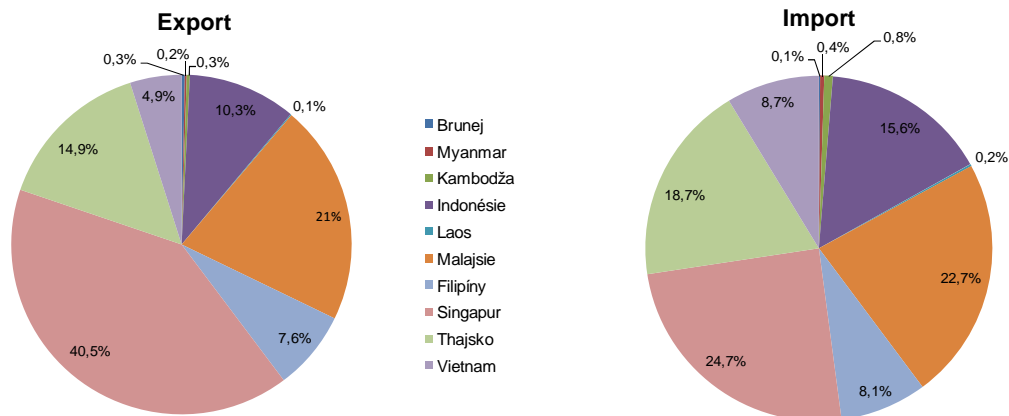
Jejich hlavním záměrem je navázat, vést a podporovat parlamentní dialog se zákonodárnými orgány partnerských zemí, jež se zabývají integrací na regionální úrovni.

Pravidelně se schází v Bruselu a Štrasburku a zkoumá záležitosti, jako např. současnou sociální, hospodářskou a politickou situaci. Na schůzích se především projednávají záležitosti v zájmu obou regionů, např. jednání mezi EU a ASEAN a dohodě o volném obchodu či regionální integraci.

V neposlední řadě je třeba uvést, že důležitým bodem programu meziparlamentních schůzí je rovněž ochrana lidských práv. V této souvislosti vyvolává obavy především situace v Myanmaru, o němž Evropský parlament přijal řadu usnesení. Tato delegace měla možnost jednat s ASEAN o politice EU vůči Myanmaru a zkoumat přístup zemí ASEAN k této

problematicke, která se do značné míry vyznačuje zásadou nevměšování ze strany sdružení ASEAN.

Graf 4.3: Zahraniční obchod EU s členskými státy ASEAN v (%) v roce 2006.

Zdroj: <http://ec.europa.eu/eurostat>, provedení vlastní.

Jak vyplývá z grafu 4.3 nejvýznamnějšími obchodními partnery Evropské unie pro vývoz i dovoz zboží jsou Singapur, Malajsie a Thajsko. Celkový vývoz za rok 2006 činí 48 809 mil. EUR. A celkový dovoz za rok 2006 činí 78 751 mil. EUR.

Jak uvádí Eurostat největším vývozcem do zemí ASEAN je Německo (28,6%), za ním následuje Francie (13,8%), Velká Británie (13,4%), Itálie (9,1%) a Nizozemí (7,8%). Česká republika (0,7%) zaujímá 14. místo.

Nejvíce ze zemí ASEAN dováží Nizozemí (20,5%), po něm následují Velká Británie (19,4%), Německo (18,6%), Francie (8,9%) a Itálie (6,1%). V dovozu ČR (0,9%) patří opět 14. místo spolu s Finskem.

Co se týče České republiky, nejvíce dovážíme z Malajsie, Thajska a Singapuru.

5 Závěr

Celý asijský kontinent je pozoruhodný v mnoha směrech, počínaje jeho fyzickými a demografickými charakteristikami. Jihovýchodní Asie, jeden z asijských regionů, je velice heterogenní oblastí. Jeho diferenciaci se projevuje významnými rozdíly v sociálním i ekonomickém rozvoji všech států. Mým primárním úkolem bylo podat relevantní informace o integraci ASEAN a posoudit faktory jež se jí samotné týkají.

V mé práci jsem se zabývala rozvojovými, ekonomickými a sociálními možnostmi a odlišnostmi zemí ASEANu. Jednotlivé kapitoly obsahují kromě popisné části také číselná data zpracovaná ve formě tabulek a grafů s použitím software Microsoft Excel.

První část této práce je popisná a podává základní informace o každé z členských zemí ASEANu, jako jsou délka hranic, údaje o počtech obyvatel a hustotě zalidnění. Dále je zde popsána historie vzniku tohoto uskupení, cíle organizace, její vnitřní organizační struktura a instituce. Na základě vypočtených hodnot ukazatele teritoriální kompaktnosti (T_K) byly země ASEANu přiřazeny do kategorií v rozmezí nekompaktní až středně kompaktní. Z tohoto pohledu se, v popisovaném regionu jihovýchodní Asie, země nadprůměrně a vysoce kompaktní nenacházejí.

ASEANská integrace je relativně mladým uskupením, v mnoha směrech perspektivním, které vzniklo v roce 1967 na základě deklarace. Tato deklarace představuje přirozený vývoj v daném regionu, především z hlediska základního geografického uspořádání této části světa.

V další části práce se zabývám především komparací populačního vývoje. Z tohoto srovnání vychází jako dominantní Indonésie. Opřeno o poznatek velikostních znaků, kdy Indonésie je zástupce největšího i nejlidnatějšího státu, uvádím samostatný graf za tento stát. Lze z něj vyčíst dynamiku vývoje od roku 1950 do roku 2050. Nej hustěji zalidněným státem je Singapur, je však nutno vzít v úvahu jeho malou rozlohu.

Životní úroveň tedy kvalitu života vyjadřuje komplexně index lidského rozvoje (HDI – Human Development Index). Tento všestranný ukazatel v sobě zahrnuje sociální i ekonomickou úroveň dané země. Indikátory, ze kterých se skládá, jsou předpokládaná délka života při narození, gramotnost a reálná kupní síla na jednoho obyvatele v USD. V případě

agregování do jednoho čísla, jednoduše řečeno zahrnutí bohatství, zdraví a vzdělanosti, zobrazuje úroveň lidského rozvoje. Hodnota HDI se pohybuje v rozmezí 0-1.

Z tabulky ukazatelů HDI za rok 2007 (Tab. 5) je zřejmé, že hodnoty se pohybují v rozmezí 0,586 do 0,944. Na základě hodnocení zemí podle ukazatele HDI se země ASEANu řadí k zemím „jádrovým“ (HDI>0,9), „průměrně vyspělým“ (HDI 0,7-0,9) a „nejméně vyspělým“ (HDI<0,7). K jádrovým zemím se řadí Brunej a Singapur, průměrně vyspělé jsou Malajsie, Thajsko, Filipíny, Indonésie a Vietnam. K nejméně vyspělým patří Myanmar, Kambodža a Laos.

Při srovnání počtu obyvatel v jednotlivých zemích patří jádrové země k nejméně lidnatým v regionu.

Závěrečná kapitola s názvem „Ekonomické možnosti rozvoje členů sdružení“ hodnotí další alternativy rozvoje zemí sdružení ASEAN. Je zde srovnávána zaměstnanost v jednotlivých sektorech hospodářství a podíl těchto sektorů na tvorbě HDP jak v samostatných zemích, tak v ASEANu jako celku. Nejvyšší zaměstnanost je v sektorech služeb a zemědělství, naopak v průmyslu je zaměstnán nejmenší počet obyvatel. Na druhé straně, podíl sektoru zemědělství na tvorbě HDP je nejnižší. V této části bakalářské práce se dále zabývám vývojem základních makroekonomických ukazatelů, jako jsou růst reálného HDP, HDP na jednoho obyvatele, míra registrované nezaměstnanosti a inflace. Z tohoto makroekonomického pohledu se jeví jako nejrozvinutější ekonomika Singapur, který je označován Švýcarskem jihovýchodní Asie a se svým HDP 39 000 USD/ob. významně předčí ostatní země ASEANu. V neposlední řadě se zabývám spoluprací zemí ASEANu se zeměmi Evropské unie včetně České republiky, jejímiž nejvýznamnějšími obchodními partnery jsou Singapur, Malajsie a Thajsko.

Sdružení národů jihovýchodní Asie, jakožto nejdéle fungující a snad i nejúspěšnější integrační uskupení v regionu, jsem důkladněji poznala a mám možnost přemýšlet nad touto organizací v širším rozhledu a rovněž hlouběji vnímat přesto vzdálenou oblast.

Tab. 5: Hodnota ukazatele HDI v porovnání s počtem obyvatelstva u členských zemí ASEAN:

Členská země	HDI/2007	Počet obyvatel
Singapur	0,944	4 657 542
Brunej	0,920	388 190
Malajsie	0,829	25 715 819
Thajsko	0,783	65 905 410
Filipíny	0,751	97 976 603
Indonésie	0,743	240 271 522
Vietnam	0,725	86 967 524
Laos	0,619	6 834 942
Kambodža	0,593	14 494 293
Myanmar	0,586	48 137 741

Zdroj: <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/74.html>, provedení vlastní.

Seznam použité literatury

ADAMCOVÁ, L., GOMBALA, I. *Regionální ekonomická integrace v Asii, Africe a Latinské Americe*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2001. 117 s. ISBN 80-245-0152-X.

KOVÁŘ, J. *Asie, dynamický kontinent: hlavní faktory a ohniska růstu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. 343 s. ISBN: 80-7184-683-X.

SKOKAN, L.: *Asie. Sociogeografický přehled*. 1. vyd. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Ústí nad Labem: 2006, 151 s. ISBN 80-7044-739-7.

ŠOTKOVSKÝ, I. *Hospodářská geografie*. 1. vyd. VŠB-Technická univerzita Ostrava, 2002. 248 s. ISBN 80-248-0066-7.

ŠOTKOVSKÝ, I. *Socioekonomická geografie v obecném přehledu*. 1. vyd. VŠB-Technická univerzita Ostrava, 1999. 196 s. ISBN 80-7078623-X.

VAVROUŠKOVÁ, S., BEČKA, J., HOLMAN, J., MARKOVÁ, D. *Náboženství a společnost v jižní a jihovýchodní Asii. Tradice a současnost*. 1. vyd. Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2005. 355 s. ISBN 80-85425-57-2.

Zdroje z oficiálních internetových stránek ASEAN

ASEAN Economic Community: *Association of Southeast Asian Nations* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.aseansec.org/18757.htm>>

ASEAN member states: *Association of Southeast Asian Nations* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.aseansec.org/18619.htm>>

ASEAN Political Security Community: *Association of Southeast Asian Nations* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.aseansec.org/18741.htm>>

ASEAN Social-Cultural Community: *Association of Southeast Asian Nations* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.aseansec.org/18770.htm>>

The founding of ASEAN: *Association of Southeast Asian Nations* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.aseansec.org/20024.htm>>

Jiné internetové zdroje

ASEAN Countries: *European Chamber of Commerce (Singapore)* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <http://www.eurocham.org.sg/index.php?option=com_countries&view=region&Itemid=2>

ASEAN Data: *European Chamber of Commerce (Singapore)* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <http://www.eurocham.org.sg/index.php?option=com_statistics&view=link&Itemid=37>

Badan Pusat Statistik: *Statistics Indonesia* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.bps.go.id/>>

Basic Data: *World Population Prospect: The 2008 Revision Population Database* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://esa.un.org/unpp/>>

Basic Data: *World Population Prospect: The 2008 Revision Population Database* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>>

Country and region fact sheets: *Australian Government, Department of Foreign Affairs and Trade* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.dfat.gov.au/geo/fs/>>

Country Profile: *UNdata: A world of informatik Database* [online]. 2010. Dostupné z WWW: <<http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Cambodia>>

Český statistický úřad: *Dovoz ICT zboží do ČR a zahraniční obchod s ICT zbožím* [online]. 2008. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/dovoz_ict_zbozi_do_cr_a_zahranicni_obchod_s_ict_zbozim>

Ekonomická charakteristika země: *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/brunej/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>

European Parliament: *Headlines and latest news from the European Parliament* [online]. Dostupné z WWW: <www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/.../dase/.../790218cs.pdf>

Očekávaný vývoj v teritoriu: *Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/malajsie-ocekavany-vyvoj-v-teritoriu/10/1000679/>>

Phillipines National Statistics Office: *Index of Labor Force Statistics – Time Series* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.census.gov.ph/data/sectordata/data-lfs.html>>

Statistics: *Statistics Singapore* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.singstat.gov.sg/stats/stats.html>>

Seznam zkratek

AAECP	ASEAN - Australský hospodářský program
AANZFTA	Dohoda o zřízení ASEAN – Australské – Novo Zélandské zóny volného obchodu
AFTA	Zóna volného obchodu ASEAN
ALA	Právní asociace ASEAN
APEC	Asijsko-pacifické hospodářské společenství
ARF	Regionální fórum ASEAN
ASA	Sdružení jihovýchodní Asie
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie
ČR	Česká republika
D _H	Délka hranic
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
Hmms	Hrubá míra migračního salda
Hmp	Hrubá míra porodnosti
Hmpp	Hrubá míra přirozeného přírůstku
Hmú	Hrubá míra úmrtnosti
JVA	jihovýchodní Asie
KS	konečný stav
Mil.	milionů
Mld.	miliard
Ob.	obyvatel
SAI	Jihoasijská integrace
SEOM	schůzky starších ekonomických úředníků ASEAN
T _K	teritoriální kompaktnost
UABC	Obchodní shromáždění Spojených států a ASEAN
USD	americký dolar
ZO	zahraniční obchod

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. května 2010

Markéta Kičmerová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Plk. Rajmunda Prchalý 4486, 70800 Ostrava

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vlajky států ASEAN.

Příloha č. 2: Vývoj počtu obyvatel sdružení národů jihovýchodní Asie v letech 2010-2050.

Příloha č. 3: Podíl stárnoucí složky [%] v členských státech ASEAN.

Příloha č. 4: Inflace v [%] členských států ASEAN.

Příloha č. 1: Vlajky států ASEAN.

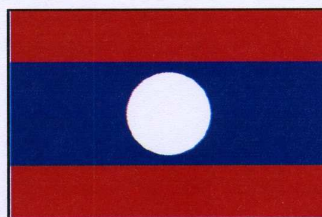
Brunej

Indonésie

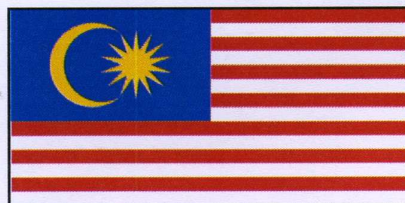
Kambodža

Laos

Myanmar

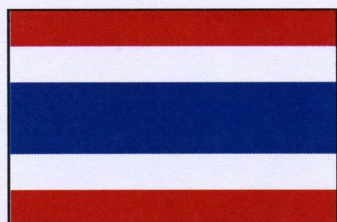
Malajsie

Filipíny

Singapur

Thajsko

Vietnam

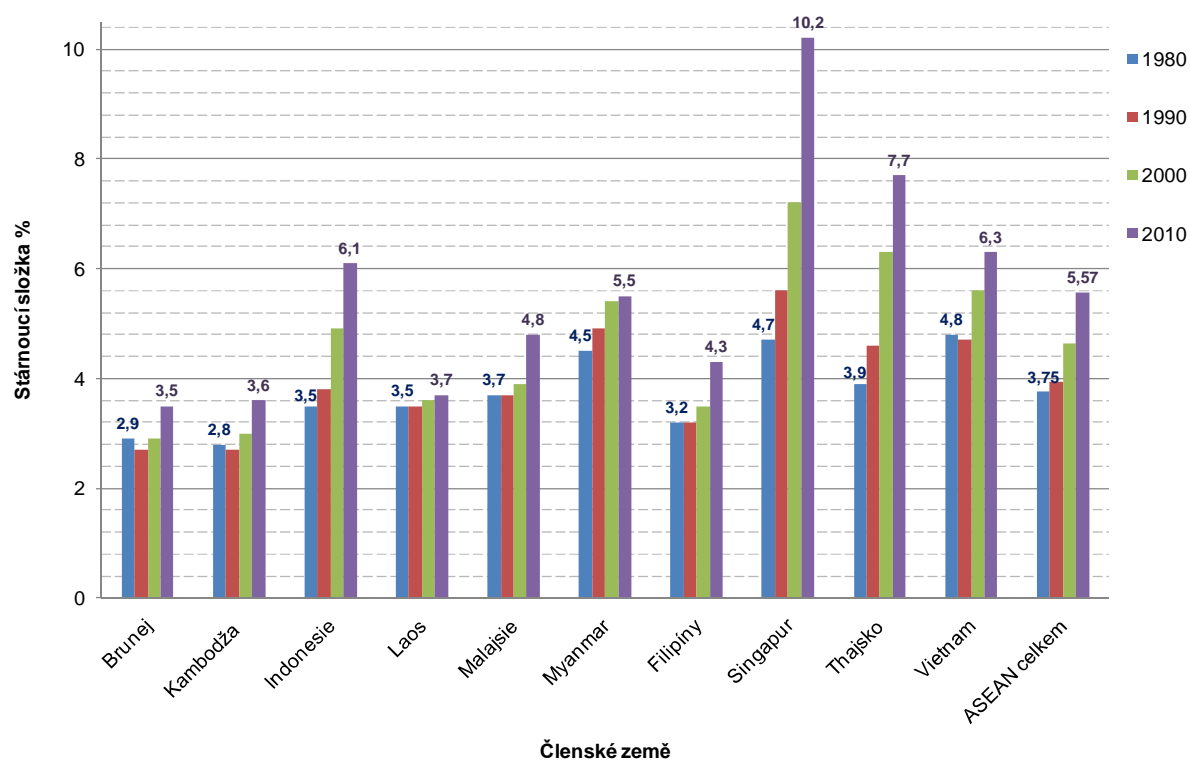
Tab.: Vývoj počtu obyvatel sdružení národů jihovýchodní Asie v letech 2010-2050.

členské země	počet obyvatel ve vybraných letech (v mil.)								
	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Brunej	0,414	0,453	0,491	0,526	0,561	0,595	0,626	0,655	0,681
Myanmar	50,051	51,998	53,780	55,374	56,681	57,665	58,326	58,667	58,709
Kambodža	15,224	16,641	18,102	19,489	20,761	21,949	23,089	24,165	25,114
Indonésie	239,600	251,567	261,868	271,227	279,666	286,767	292,061	295,398	296,885
Laos	6,173	6,699	7,223	7,713	8,142	8,502	8,798	9,063	9,290
Malajsie	27,920	30,047	32,020	33,769	35,270	36,622	37,819	38,830	39,631
Filipíny	93,001	101,090	108,748	115,878	122,388	128,105	132,862	136,992	140,466
Singapur	4,592	4,809	4,965	5,104	5,202	5,234	5,199	5,121	5,026
Thajsko	65,125	66,763	67,990	68,803	69,218	69,260	68,940	68,286	67,376
Vietnam	90,845	96,467	101,656	106,357	110,429	113,885	116,676	118,720	119,971
celkem	592,943	626,534	656,841	684,240	708,318	728,583	744,398	755,896	763,148

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp>, vlastní provedení.

Příloha č. 3: Podíl stárnoucí složky [%] v členských státech ASEAN.

Graf: Podíl stárnoucí složky [%] v členských státech ASEAN.

Zdroj: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>, vlastní provedení.

Příloha č. 4: Inflace v [%] členských států ASEAN.

Tab.: Inflace v [%] členských zemích ASEAN.

Stát/Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Brunej	0,9	1,1	0,2	0,3	2,7
Myanmar	3,8	10,7	26,3	32,9	22,5
Kambodža	3,9	6,4	6,1	7,7	25,0
Indonésie	6,1	10,5	13,1	6,0	9,8
Laos	10,5	7,2	6,8	4,5	7,6
Malajsie	1,4	3,0	3,6	2,0	5,4
Filipíny	6,0	7,7	6,2	2,8	9,3
Singapur	1,7	0,5	1,0	2,1	6,5
Thajsko	2,8	4,5	4,6	2,2	5,5
Vietnam	7,9	8,4	7,5	8,3	23,1

Zdroj: <http://www.dfat.gov.au/geo/fs/>, vlastní provedení.